

Jalostuksen tavoiteohjelma vuosiksi 2010–2013 Pitkäkarvainen mäyräkoira

Hyväksytty Suomen Mäyräkoiraliiton SML – Finska Taxklubben FTK ry:n
liittokokouksessa 9.8.2009
Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 27.10.2009

Sisällysluettelo

1 – Yhteenveto	3
2 – Rotu, sen historia ja olemus	5
2.1 Mäyräkoiran historia	5
2.1.1 Mäyräkoiran tulo Suomeen	6
2.2 Rotumääritelmä	7
2.3 Käyttötarkoitus	7
2.3.1 Koemuotojen kehityksestä	8
3 – Rotujärjestö	9
3.1. Suomen Mäyräkoiraliitto	9
3.2 Organisaatio	10
3.3 Jalostuksen tavoiteohjelma	10
3.4 PEVISA	10
3.5. Yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen	11
4 – Nykytilanne	12
4.1 Populaation koko ja rakenne	12
4.2 Käytetyimmät urokset	13
4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet	15
4.3.1 Luonne	15
4.3.2 Käyttöominaisuudet	16
4.3.3 Muut harrastuslajit	17
4.4 Terveys	17
4.4.1 Silmäsairaudet	18
4.4.2 Selkäongelmat	18
4.4.3 Epilepsia	19
4.4.4 Lisääntymiskyky	19
4.4.5 Tilanne ja suositukset muissa maissa	19
4.5 Ulkomuoto	20
4.5.1 Ulkomuodon arvioiminen jalostusta varten	21
4.5.1.1 Näyttelyt	21
4.5.1.2 Jalostustarkastukset	21
4.5.2 Rekisteriohjeen määräykset	22
4.5.2 Koko- ja karvanlaatumuunnosten risteyttämistä koskevat säännöt	22
5 – Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta	23
5.1 Populaatio ja sen tila	23
5.2 Luonne	23
5.3 Käyttöominaisuudet	23
5.4 Terveys	23
5.5 Ulkomuoto	23
6 – Jalostuksen tavoitteet ja strategiat	24
6.1 Visio	24
6.2 Rotujärjestön tavoitteet ja strategiat	24
6.2.1 Populaation kokonaistilanne ja rakenne	24
6.2.2 Luonne	24
6.2.3 Käyttöominaisuudet	24
6.2.4 Terveys	24
6.2.5 Ulkomuoto	24
6.2.6 Yhteenveto rotujärjestön strategiasta	24
6.3 SWOT-analyysi	26
6.4 Riskien hallinta	27
6.5 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi	28
7 – Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta	28
8 – Lähteet	29
9 – Liitteet	
9.1 Rotumääritelmä	
9.2 Mäyräkoirien sairaudet	
9.3 Mäyräkoirien rekisteröintiohje	
9.4 Jalostustoimikunnan tehtävät ja työnjako	
9.5 Jalostus-/jälkeläistarkastusten järjestäminen	
9.6 Jalostusohjesääntö	

1 – Yhteenveto

Mäyräkoirat kehitettiin keskiajalla nykyisen Saksan ja Itävallan alueella maan alla ja maan päällä tapahtuvaa metsästystä varten. Manner-Euroopassa kasvatetaan mäyräkoiria kolmena koko- ja kolmena karvanlaatumuunnoksena. Angloamerikkalaisessa maailmassa kokomuunnoksia on kaksi, alle viisikiloiset pienoismäyräkoirat ja yli viisikiloiset normaalikokoiset..

Alkumäyräkoira oli lyhytkarvainen. Muut karvanlaatumuunnokset kehitettiin siitä risteyttämällä viiriäiskoiran, terriereiden ja pinsereiden kanssa. Normaalikokoisia mäyräkoiria on käytetty ja käytetään yhä mäyrän ja muiden pienpetojen luolapyyntiin. Myös pienten hirvieläinten ajattaminen mäyräkoiralla on kasvattanut suosiotaan.

Pienoismäyräkoirat kehitettiin normaalikokoisista kokoon perustuneella jalostusvalinnalla kaniinien ja maatilojen tuhoeläinten kolopyyntiin.

Suurin osa mäyräkoirista kokoon ja karvanlaatuun katsomatta toimii nykyisin seura- ja harrastuskoirina.

Mäyräkoirien kasvatusta alkoi Suomessa järjestelmällisesti vasta sotien jälkeen. Rotujärjestö, *Finska Taxklubben – Suomen Mäyräkoirakerho rf*, perustettiin 1947. Nykyisin rotujärjestön nimi on *Suomen Mäyräkoiraliitto ry – Finska Taxklubben rf*. Sen jäsenmäärä on kasvanut tasaisesti. Vuonna 2007 jäseniä oli jo yli 3000.

Suomen Mäyräkoiraliittoon kuuluu 19 paikallisyhdistystä, jotka huolehtivat pääosin koe- ja näyttelytoiminnan pyörittämisestä. Liittokokous järjestetään kaksi kertaa vuodessa.

Suomen Mäyräkoiraliiton kotimainen kattojärjestö on *Suomen Kennelliitto, SKL*, jonka kansainvälinen kattojärjestö on puolestaan *Federation Internationale Cynologique, FCI*. Rotujärjestö on maailman mäyräkoiraliiton, *Welt Union Teckelin (WUT)* jäsen.

Pitkäkarvainen mäyräkoira on parhaimmillaan elegantti ja monipuolinen harrastus- ja seurakoira. Muunnos on maailmanlaajuinen.

Rotumääritelmä kuvaa mäyräkoiran ystävälliseksi, tasapainoiseksi, sitkeäksi ja monipuoliseksi metsästyskoiraksi. Pitkäkarvaisen mäyräkoiran metsästysominaisuudet ovat kuitenkin heikentyneet heikentymistään. Koetulosten valossa ne ovat lähes kadonneet.

Rodunomaisimpiin käyttökokeisiin eli luolakoirien taipumuskokeeseen ja metsästyskokeeseen sekä mäyräkoirien ajokokeeseen osallistuu vuosittain vain muutamia yksilöitä, metsästyskoirien jäljestämiskokeisiin jonkin verran enemmän. Huolestuttavaa on, että jalostukseen käytettävistä koirista yli puolella ei ole minkäänlaista koetulosta.

Metsästysominaisuuksien heikkenemisen myötä myös pitkäkarvaisten mäyräkoirien luonteet ovat heikentyneet. Liiallista pehmeyttä ja terävyyttä esiintyy. Myös toimintakyvyssä ja taistelutahdossa on puutteita.

Pitkäikäisten koirien maineestaan huolimatta mäyräkoirilla on monia koirien yleisiä sairauksia ja oma nimikkosairautensa, selkärangan välilevytyrää aiheutuva "mäyräkoirahalvaus". Noin joka viidennen mäyräkoiran selän arvioidaan oireilevan jossakin elämänvaiheessa.

Pitkäkarvaisen mäyräkoiran suurimmat terveysongelmat ovat PEVISA-ohjelmaan kuuluva keratiti-

Plussat & miinukset

+

- + alhainen keskimääräinen sukusiitosaste
- + erittäin hyvä ulkomuoto

–

- pudonnut suosio, kutistuva kanta, välttävä tehollinen kannankoko
- jalostukseen käytetään liian harvoja uroksia
- käyttöominaisuuksia ei dokumentoida
- luonteissa ei-toivottua pehmeyttä ja terävyyttä
- kannan kokoon nähden liian harvoja koiria selkäkuvataan
- välilevytyrän lisäksi esiintyy epilepsiaa ja keraattia
- koirien koko kasvamassa liian suureksi

Tavoitteiksi 2010–2013:

- **Urosten liikakäyttöä ja kasvattajien selkokuvausaktiivisuuden kehittymistä seurataan. Urosten jälkeläisten enimmäismääräksi asetetaan 44 pentua. Vuosittain selkäkuvataan vähintään kaksikymmentä (20) prosenttia vuotuisesta rekisteröintimäärästä sisältäen kaikkia jalostukseen käytettävät kotimaiset koirat. Jos toivottavaa kehitystä ei tapahdu, etsitään urosten jälkeläisrajoituksia ja selkokuvausohjelmaa PEVISA-ohjelmaan 2014 alkaen.**
- **Kasvatustoiminnan elvyttäminen**
- **Vuosittainen tehollinen kannankoko tasolle 100–120**
- **Käyttöominaisuuksien esiintuominen: kokeissa käyneiden osuus rekisteröidyistä vakiinnutetaan tasolle 15 %**

silmäsairaus ja PEVISA:n ulkopuolella välilevytyrä ja epilepsia. PEVISA-ohjelman ansiosta vakavat, sokeutumiseen johtavat silmätaudit PRA ja perinnöllinen kaihi (HC) ovat hallinnassa. Keratitiiksen vastustamistoimia on tehostettu.

Osallistuminen rotujärjestön omaan, selkävauksiin perustuvaan välilevytyrän vastustamisohjelmaan on toistaiseksi ollut liian vähäistä luotettavien jalostuksellisten johtopäätösten tekemistä ajatellen.

Suomalaiset pitkäkarvaiset mäyräkoirat ovat ulkomuodollisesti korkeatasoisia. Noin puolet kaikista ikäluokista käy koiranäyttelyissä ja 80–90 prosenttia niistä saa arvosanan *erittäin hyvä (EH)* tai *erinomainen (ERI)*. Urosten koko on kuitenkin kipuamassa liian suureksi.

Nuorimman, vuosina 2003–2007 rekisteröidyn ikäluokan jalostustarkastettujen koirien painon keskiarvo on 9,5 kg eli selvästi yli rotumääritelmän säättämän "noin 9 kg", joskin otos on pieni.

Pitkäkarvaisen mäyräkoiran suurimmat ongelmat liittyvät rekisteröintimäärien pienemiseen ja tehollisen kannankoon laskuun.

Rekisteröinnit ovat liki puolittuneet 10 vuodessa. Vuosina 2003–2007 rekisteröitiin 794 pitkäkarvaista mäyräkoiraa. Tästä ikäluokasta ainoastaan 27 urosta ja 62 narttua on käytetty tähän mennessä jalostukseen.

Rotujärjestön suositukset urosten käytön rajoittamisesta eivät ole pureet. Tuonnit edustavat samojen, harvojen kenneleiden kasvattajia tai ovat suomalaisten koirien ulkomailla syntyneitä jälkeläisiä. Valistuksen ansiosta sukusiitoksen käyttö on kuitenkin vähentynyt ja nuorimman ikäluokan keskimääräinen sukusiitosaste laskettuna viiden vuoden sukupolvenvälin mukaan on 1,4 %.

Pitkällä tähtäyksellä elinkelpoinen jalostuspohja edellyttää, että jalostusmateriaalia – etenkin uroksia – käytetään mahdollisimman laajasti. Pitkäkarvaisten mäyräkoirien enimmäisjälkeläismäärää 44 pentua (= 5 % vuosien 2004–2008 rekisteröinneistä) ei saa ylittää. Vaihtoehtona on jälkeläisrajoitusten kirjaaminen PEVISA-ohjelmaan.

Jalostuksen päätavoitteet liittyvät kasvatustoiminnan elvyttämiseen, tehollisen kannankoon kohottamiseen ja käyttöominaisuuksien takaisinjalostamiseen.

Tehollinen vuosittainen kannankoko tulisi saada nousemaan tasolle 100–120 ja kokeissa käyneiden osuus rekisteröidyistä tulisi vakiinnuttaa samalle tasolle kuin sukupolvessa 1998–2002 eli noin 15 prosenttiin rekisteröidyistä.

Kaikkien jalostusyksilöiden ei tarvitse täyttää tiukimpia vaatimuksia. Toisen jalostusyksilön puutteet voidaan

kompensoida toisen vahvuuksilla. Ulkomuodosta voidaan tinkiä mutta ei rotumääritelmän mukaisesta luonteesta eikä yksilön ja sen suvun hyvästä yleisestä terveydentilasta.

Erityisesti urosten koon kasvu on saatava pysähtymään. Ratkaisuna on koirien punnitusten aloittaminen koiranäyttelyissä, jotta tietoa koirien koosta saadaan enemmän kuin pelkästään jalostustarkastuksiin luottamalla. Toinen ratkaisu on käyttää nykyistä enemmän ja järjestelmällisemmin yksilöitä, jotka on siirretty pitkäkarvaisista kääpiömäyräkoirista pitkäkarvaisiin normaalikokoisiin, ja kokomuunnosten rajoituksettoman risteyttämisen salliminen.

Vähien riistaviettisten pitkäkarvaisten mäyräkoirien hyödyntämiseksi rotujärjestö kannustaa kasvattajia ja koiranomistajia viemään koiriaan käyttökokeisiin ja etsimään jalostukseen metsästyksessä käytettäviä yksilöitä. Myös käyttökokeissa testattujen jalostuskoirien tuontiin ja lainaamiseen tulee panostaa.

Jalostustoimikunta pyrkii terveysasioissa avoimempaan tiedonvaihtoon kasvattajien kanssa ja kehittää terveys- ja lisääntymistietojen keräämistä sekä tietokantojen ylläpitoa internetiä hyödyntäen. Rotujärjestö osallistuu terveystalkoisiin tukemalla selkäkuvauksia taloudellisesti.

Mikäli selkokuvausmäärät jäävät kannustetoimista huolimatta vähäisiksi, esitetään selkokuvausten viemistä PEVISA-ohjelmaan 2014 alkaen.

Mäyräkoiran vahvuus on yhdeksässä erinäköisessä ja -kokoisessa muunnoksessa sekä monipuolisissa käyttöominaisuuksissa. Jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteena on säilyttää mäyräkoiran kaikki muunnokset elinvoimaisina, kestävinä ja suosittuina seura- ja harrastuskoirina.

2 – Rotu, sen historia ja olemus

2.1 Mäyräkoiran historia

Mäyräkoiran alkuperästä ei ole olemassa varmaa tietoa, mutta kylläkin useita teorioita. Arkeologisten löydösten perusteella lyhytraajaisia koiria on esiintynyt mm. nykyisen Egyptin sekä Perun ja Meksikon alueella jo 6000 vuotta sitten. Nämä koirat ovat todennäköisesti olleet vinttikoiratyypisten metsästyskoirien lyhytraajaisia, *kondrodystrofia*, muotoja.

Ajanlaskumme alun tienoilla, 100- ja 200-luvuilla Germaniassa, nykyisen Etelä-Saksan ja Itävallan alueella tiedetään esiintyneen koiria, jotka ovat arkeologisten löydösten perusteella muistuttaneet suuresti mäyräkoiria. Lyhytraajaiset koirat ovat todennäköisesti syntyneet mutaation tuloksena seudun pitkäraajaisista ajokoirista. Näitä ajokoiria pidetään mäyräkoiran esi-isinä ja Saksaa mäyräkoiran kotimaana. Siellä rotu sai tunnusomaisen muotonsa ja sieltä se levisi muualle maailmaan.

Saksasta muualle Eurooppaan levinnyt mäyräkoirakanta on pysynyt näihin päiviin saakka tyypiltään ja käyttöominaisuuksiltaan pitkälti alkuperäisen kaltaisena. Englantiin ja sieltä edelleen Australiaan sekä muihin brittiläisen imperiumin jäsenmaihiin ja Pohjois-Amerikkaan levinneestä mäyräkoirasta sen sijaan on kehittynyt suuri kokoinen ja raskas seurakoiria.

Kolme karvanlaatua, kolme kokoa

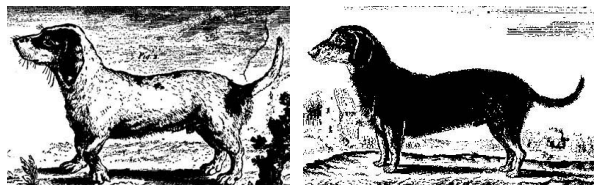
Kysymys kolmen eri karvanlaadun alkuperästä on vaikeampi. Ei tiedetä, ovatko kaikki kolme karvanlaatua kehittyneet mutaation kautta alkumäyräkoirasta vai onko muut karvanlaadut kehitetty roturisteytysten avulla alkuperäisestä, lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta. Se tiedetään, että mäyräkoiran kehittämisen myöhäisemmissä vaiheissa roturisteytyksiä tehtiin runsaasti.

Du Fouilloux ja *Buffon* kuvaavat 1500-luvulla teoksissaan *La Venerie* ja *Histoire Naturelle* metsästystä koi-

rien avulla. Kirjoissa kuvataan pienpetojen pyyntiä maanalaisiin luoliin tunkeutuvien koirien avulla.

Nämä koirat ovat mäyräkoirien esi-isiä. Mäyräkoiria käytettiin tuolloin, kuten nykyäänkin, sekä maan alla että maan päällä tapahtuvaan metsästykseseen.

Aikakauden kirjallisuudessa mainitaan kaksi mäyräkoiramunuusta, käyräraajainen ja suurempiraajainen. **Lyhytkarvaisen** alkumäyräkoiran karva oli nykyaikaista lyhyttä karvaa karkeampaa, pidempää ja tuuheampaa. **Pitkäkarvainen** mäyräkoira on rotuna vanhempi kuin yleensä otaksutaan. Keski-Saksassa *Anhalt-Dessaun hovissa* tiedetään eläneen jo 1700-luvulla hyvin riistaverinen sukulaanuskea ja musta-punainen pitkäkarvainen mäyräkoirakanta.

Suurimmat rakenteelliset puutteet, köyry selkä ja käyrät eturaajat, jalostettiin määrätietoisella työllä pois lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta Saksassa 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa, ja värit vakiintuivat.

Myös **karkeakarvainen** mäyräkoira sai vakiintuneen muotonsa 1800-luvulla ja 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Sen luomiseen ja parantelemiseen jouduttiin käyttämään ainakin dandiedinmontinterrieriä ja paikallisia pinsereitä. Ehkä karkeakarvainen mäyräkoira sai niiltä tyyppillisen riistanvärinsä. Snautseri-, pinseri- ja terrieristeytyksistä peräisin olevien vieraiden piirteiden poistamiseksi on karkeakarvaisen mäyräkoiran jalostuksessa myöhemmin käytetty runsaasti lyhytkarvaisia mäyräkoiria. Lyhytkarvaiset mäyräkoirat liittyvät kiinteästi myös pitkäkarvaisen mäyräkoiran jalostuksen historiaan. Monet modernit pitkäkarvaiset suvut ovat saaneet Saksassa alkunsa lyhytkarvaisista vanhemmista.

Ensimmäinen epävirallinen rotumääritelmä julkaistiin vuonna 1879 ja vuonna 1888 perustettiin Saksan ensimmäinen mäyräkoirajärjestö, Berliiniin mäyräkoiraklubi.

Vuonna 1890 ilmestyi ensimmäinen kantakirja, *Teckelstambuch*. Kantakirjaan pääsi 386 lyhytkarvaista, 3 karkeakarvaista ja 3 pitkäkarvaista mäyräkoiraa.

Ajatus pienikokoisten mäyräkoirien kehittämisestä kaniinimetsästykseen ja maatilojen jyrksijöiden hävittämiseen syntyi Saksassa 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. **Kaniinimäyräkoiraa** tavoiteltaessa syntyi kuitenkin myös yksilöitä, jotka olivat normaalikokoisia mäyräkoiria pienempiä mutta kaniinimäyräkoiria suurempia. Oli siis nimettävä vielä yksi kokoryhmä, **kääpiömäyräkoirat**.

Ensimmäiset kantakirjatut pienoismäyräkoirat löytyvät omana ryhmänään vuoden 1902 kantakirjasta. Kaikki yhdeksän koiraa olivat normaalikokoisista vanhemmista syntyneitä. Todennäköisesti pienikokoisia mäyräkoiria oli kuitenkin ollut olemassa jo aiemmin.

Jalostuksessa käytettiin aluksi apuna kääpiökoiraris- teytyksiä, jotka kuitenkin pilasivat ulkomuodon ja hävittivät metsästysominaisuudet. Niinpä palattiin koon perusteella tapahtuvan jalostusvalinnan tielle. Sitkeällä työllä saatiin Saksassa luotua korkealaatuiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirakannat, mutta kasvatustyön ydinalue jäi toisen maailmansodan jälkeen rautaesiripun taakse. Niinpä pienoismäyräkoirien kasvatusta jouduttiin aloittamaan Länsi-Saksassa likipitään alusta.

Mäyräkoirien saksalaistausta aiheutti rodulle ja sen kasvatukselle harmia ja aliarvostusta kummankin maailmansodan jälkeen angloamerikkalaisessa maailmassa.

Manner-Euroopassa mäyräkoirat jaetaan karvanlaadun ja koon perusteella yhdeksään muunnokseen. Iso-Britanniassa ja USA:ssa ne jaetaan karvanlaadun perusteella kolmeen ryhmään mutta koon perusteella ainoastaan kahteen, normaalikokoisiin ja pienoismäyräkoiriin (Miniature Dachshund). FCI-maissa pienoismäyräkoiran määrittää enintään 35 sentin rinnanympäryys, angloamerikkalaisissa rotumääritelmässä rajana on enintään viiden kilon paino.

Eri karvanlaatuisten suosio vaihtelee eri maailmankolkissa. Karkeakarvainen mäyräkoira on suosituin Saksassa, osassa Manner-Eurooppaa ja Pohjoismaissa, mutta jää lyhytkarvaisen mäyräkoiran jälkeen mm. angloamerikkalaisessa maailmassa. Normaalikokoiset mäyräkoirat ovat pienoismäyräkoiria suosituimpia, joskin mm. Suomessa ja Ruotsissa pitkäkarvaiset kääpiömäyräkoirat ovat viime vuosina ohittaneet normaalikokoiset pitkäkarvaiset rekisteröintien määrässä.

2.1.1 Mäyräkoirien tulo Suomeen

Saksalainen mäyräkoirakanta koostui 1800- ja 1900-luvun taitteessa pääasiassa lyhytkarvaisista mäyräkoirista. Niinpä ensimmäiset tuonnit olivat pääosin lyhytkarvaisia, mutta myös muutamia karkeakarvaisia mäyräkoiria tuotiin. Tuonnit jäivät aluksi vähäisiksi, sillä 1900-luvun alkupuoliskon kuohuvat vuosikymmenet eivät olleet otollista aikaa rotukoirien kasvatukselle.

Lyhytkarvaisten ja karkeakarvaisen mäyräkoirien tuonti pääsi todelliseen vauhtiin vasta sotien jälkeen

1940-luvulla. Ensimmäiset pitkäkarvaiset mäyräkoirat tuotiin Suomeen 1950-luvulla.

Vaikka ensimmäiset Suomeen tuodut lyhytkarvaiset mäyräkoirat olivat varsin korkealaatuisia, ei mäyräkoiraharrastus saanut tuulta purjeisiinsa vaan hiipui. 1920-luvulla herrat **af Forselles** ja **Rosenlew** toivat Suomeen Ruotsista *Lichtenstein*- ja *Sippolas*-kennelleissä syntyneitä koiria, jotka loivat pohjan vanhimmalle mäyräkoirakannallemme.

Maineikas ruotsalainen lyhytkarvainen jalostusmateriaali, *Ch Jägar Tipp*, on vaikuttanut merkittävästi poikansa *Ch Murre af Dinglevikin* sekä pojanpoikiensa *Sippolas Fridmanin* ja *Ch Tito II av Klockbergan* kautta suomalaisen lyhytkarvaisen mäyräkoiran jalostukseen. Näiden kolmen tuontiuoksen avulla luotiin lyhyessä ajassa korkealaatuinen lyhytkarvainen mäyräkoirakanta. Urokset löytyvät yhä poikiensa ja tyttäriensä kautta kaikkien merkittävien suomalaisten lyhytkarvakenneleiden koirien sukutauluista.

Myös karkeakarvaisen mäyräkoiran kasvatusta päästi toden teolla vauhtiin Suomessa vasta sotien jälkeen, vaikka 1900-luvun alkuvuosikymmenien aikana oli Saksasta ja Ruotsista tuotukin yksittäisiä koiria. Vuonna 1941 Ruotsista tuotu *Ch Sippolas Mizi* vaikuttaa vieläkin monissa karkeakarvaisissa suvuissa. *Sippolas Mizi* löytyy **Greta Krogiuksen** varhaisen *av Fata Morgana* -kennelin koirien takaa.

Suomen Mäyräkoiraliiton monivuotinen puheenjohtaja **G.W. Hackman** tuotti Suomeen 1940- ja 1950-lukujen taitteessa Ruotsista kolme karkeakarvaista *Sippolas*-koiraa ja Saksasta laikullisen lyhytkarvaisen *Nira vom Tigerparkin*. Hackmanin *av Hackstam*-koirat polveutuvat näistä tuonneista.

Lauri Vuolasvirran *Lalles*-kennelin karkeakarvaisen mäyräkoirien taustalta taas löytyvät ruotsalaisen *Eckes*-kennelin kasvatit. Suomen Kennelliiton kasvattajille myöntämä Vuolasvirta-palkinto on nimetty hänen mukaansa.

Ensimmäiset pitkäkarvaiset mäyräkoirat tuotiin Suomeen Saksasta ja Ruotsista 1950-luvulla. **C. H. Clatt** toi Saksasta *Ch Käte von Heidewinterin*. Siitä tuli hänen *vom Heidelbockel* -kennelinsä kantanarttu. 1960-luvulla tuotiin Saksasta merkittävät urokset *Vino von Behringen* ja *Jockel von der Rassebank* sekä Ruotsista narttu *Örnbergets Sabina*. Mustapunaisesta *Sabinasta* tuli *Groggens*-kennelin kantanarttu ja Saksasta tuodusta *Finchen von der Birkestä Muviro*-kennelin kantanarttu. Ruotsista tuotiin narttu *Papita av G-stam*, jonka musta-punaisesta tyttärestä *Groggens Brandy Daisystä* tuli *Zekiwa*-kennelin pitkäkarvaisten mäyräkoirien kantaemo.

Pienoismäyräkoirat ovat saaneet Suomessa jalansijaa huomattavasti myöhemmin kuin normaalikokoiset mäyräkoirat. Pitkäkarvaisten pienoismäyräkoirien tuonti käynnistyi 1950-luvulla mutta lyhytkarvaisten ja karkeakarvaisten vasta 1970-luvulla.

Pienoismäyräkoirakantamme ovat saaneet alkunsa kahdella tavalla: maahan tuoduista pienoismäyräkoirista ja normaalikokoisista vanhemmista syntyneistä pienikokoisista mäyräkoirista. Alkuaikojen kasva-

Suurimmat pitkäkarvaisen mäyräkoiran kasvattajat (Lähde KoiraNet 23.8.2008)	
Kennel	Pentuja
Ahotorpan	247
Jättihaukun	227
Zekiwa	209
Comans	178
Badamtam's	120
Muviro	118
Zingarese	116
Crescat	108
Sir's	100
Saroden	98

tusta leimasivat kantojen kapeudesta johtuvat karvanlaatu- ja kokomuunnosristeytykset.

Ensimmäiset pitkäkarvaiset kääpiömäyräkoirat tuotiin Suomeen 1950-luvulla. **Erkki Pihlaja** toi Saksasta *Fidolin von der Opalona* ja *Jenny von der Rasselbanden*, joista tuli *Metsämiehen*-kennelin kantakoiria. 1960-luvulla Pihlaja toi Saksasta vielä pitkäkarvaiset kaniiniurokset *Prinz vom Wall'n* ja *Sruppi v Hexenwegin*. **Zidy Munsterhielm-Ehnberg** toi vuonna 1966 Ruotsista nartun *Blähättans Kirisit*. Näistä tuonneista tuli *Zekiwa*-kennelin pitkäkarvaisten kääpiömäyräkoirien perusta.

Lyhytkarvaisten kääpiömäyräkoirien kasvatusta sai meillä alkunsa 1970-luvulla kolmesta Hollannista tuodusta *van de Zeven Bergjes* -kennelin nartusta ja Ruotsista tuodusta pitkäkarvaisen *Struppi von Hexenvegin* pojasta *Ekhorst Gunnesta*. Kasvatustyö hiipui tuolloin kannan kirjavuuden ja pienuuden aiheuttamiin ongelmiin. Uudelleen se pääsi vauhtiin, kun *Boidis*-kennelin normaalikokoisen *Boidis Rosinan* pentueisiin alkoi syntyä kääpiökokoisia yksilöitä.

Karkeakarvaisten kääpiömäyräkoirien kasvatusta alkoi suuremmissa mittakaavassa 1970-luvulla. **Marja Nuotion Malec**-kennelin karkeakarvaisten kääpiöiden kantaemo oli Ruotsista tuodun normaalikokoisen *Sports Extremen* tytär *Malec Dreija*. **Lempi ja Kari Toivosen** *von der Nutzen* -kennelin kasvatustyön pohjana taas olivat normaalikokoisista vanhemmista syntyneet kääpiökokoiset mäyräkoirat ja karvanlaaturisteytykset. Muutovaolio *April von der Nutzen* sai Hollannissa syntyneen, Ruotsiin viedyn uroksen FIN & N MVA *Ivanhoe van de Molenbeemdin* kanssa voitokkaan *Mirabella von der Nutzenin*. *Ivanhoe van de Molenbeemd* on vaikuttanut voimakkaasti suomalaisen karkeakarvaisen kääpiömäyräkoiran jalostukseen.

Pitkäkarvaisen mäyräkoiran jalostus on perustunut kapeaan pohjaan. Tuontikoirat ovat edustaneet samoja saksalaisia ja ruotsalaisia linjoja. Etenkin 1970- ja 1980-luvuilla suosittu sukusiitos on saatu hallintaan, mutta matadoreihin turvaudutaan jossain määrin edelleenkin.

Koirien käyttöominaisuudet ja luonteet ovat heikentyneet viime vuosikymmenien aikana huomattavasti. 1990-luvulla epilepsia ja keratitisi-silmäsairaus ovat aiheuttaneet lisää ongelmia. Monet vanhat kasvattajat ovat luopuneet, rotu on saanut vakavan kilpailijan pitkäkarvaisista pienoismäyräkoirista ja rekisteröintiluvut ovat laskeneet.

2.2 Rotumääritelmä

Ensimmäinen virallinen rotumääritelmä julkaistiin Saksassa 1889. Sen jälkeen rotumääritelmä on säilynyt pitkään lähes samanlaisena. Nykyinen rotumääritelmä on liitteessä 1.

FCI:n 1964 ja SKL:n 1978 hyväksymässä rotumääritelmässä kuten sen edeltäjissäkään ei puututtu tiukasti mäyräkoiran mittasuhteisiin. Rotumääritelmää tulkinneet mannereurooppalaiset ulkomuototuomarit katsoivat, että sopiva rungon korkeuden suhde rungon pituuteen on 1 : 2.

Koon suhteen rotumääritelmä on ollut tarkempi. Se määritteli normaalikokoisten mäyräkoirien painoksi 7–9 kg tyypistä riippuen. Kääpiömäyräkoirien enimmäispainoksi säädettiin noin 4 kg.

1990-luvulla rotumääritelmää ja mäyräkoiran mittasuhteita muutettiin. Uusimmassa, FCI:n 2001 ja SKL:n 2002 hyväksymässä, rotumääritelmäversiossa säkäkorkeuden suhde pituuteen pieneni. Pienoismäyräkoirilta poistettiin ohjeellinen paino ja normaalikokoisille muunnoksille ilmoitettiin ainoastaan ohjeellinen enimmäispaino, noin 9 kg.

Hyväksyttäviä parentatyyppejä ovat leikkaava parenta ja tasaparenta. Tasaparenta ei kuitenkaan ole toivottava, vaan alentaa palkintosijaa. Hyväksytyjen värien luettelosta poistettiin keskiajalta peräisin olevia värejä kuten valkolaikullisuus ja värejä, joihin liittyy terveysongelmia kuten isabella-väri ja sininen.

2.3 Käyttötarkoitus

Rotumääritelmä luokittelee mäyräkoiran maan päällä ja alla työskenteleväksi, kaikenlaisesta riistasta kiinnostuneeksi metsästyskoiraksi. Lyhyiden raajojensa ansiosta sen on helppo tunkeutua maanalaisiin luoliin ja rakennusten alle. Mäyräkoira ei kaihdakaan saaliseläinten perässä veteenkään.

Tarkan vainunsa ansiosta mäyräkoira kykenee jäljitämään ja ajamaan saaliseläimiä maan pinnalla kohtalaisen vaivattomasti. Lihaksikkautensa ja vahvan luustonsa sekä suurten keuhkojen ja sydämen ansiosta se on sitkeä ja väsymätön työskentelijä.

Normaalikokoisia mäyräkoiria on perinteisesti käytetty pienpetojen luolametsästyksessä, kauriiden ja jänisten ajattamisessa ja haavoittuneiden riistaeläinten jäljittämisessä. Luolatyöskentely on joko riistaeläimen ulos luolasta karkottavaa tai riistaeläimen pysäyttävää, jolloin metsästäjän on paikannettava saaliseläin luolaan ja kaitettava se esiin.

Lyhyillä raajoillaan mäyräkoirat ajavat hitaasti ja soveltuvat erityisen hyvin pienten metsästysmaiden ajokoiriksi. Ne ovat yleensä maavainuisia.

Ajo-ominaisuuksia on ryhdytty kehittämään mäyräkoiraan 1940-luvulla, muut metsästysominaisuudet ovat olleet siinä jo keskiajalta lähtien.

Rodun kotimaassa Saksassa ja Euroopan muista maista mm. Italiassa ja Ruotsissa mäyräkoiria käytetään myös villisikojen etsimisessä ja liikkeelle karkottamisessa. Eestiläiset käyttävät mäyräkoiria myös ilvesten paikallistamiseen.

Suomessa valtaosaa metsästävistä mäyräkoirista käytetään apuna perinteisessä supikoiran, ketun ja mäyrän luolapyynnissä. Pienten hirvieläinten kantojen kasvaessa

metsäkauriiden ja valkohäntäpeurojen ajattaminen mäyräkoiralla on kasvattanut tuntuvasti suosiotaan.

Tekniikka on tullut avuksi myös luola- ja ajometsästyksen. Tutkapannan avulla koiran liikkeitä voidaan seurata luolassa ja ajomaastossa.

Mäyräkoiralta luonnistuu myös haavoittuneiden riistaeläinten jäljittäminen. Tosin haavoittuneiden hirvien jäljitys Suomessa annetaan yleensä hirvikoirien tehtäväksi.

Silloin tällöin mäyräkoiria näkee noutavina koirina vesilinnunmetsästyksessä. Vaikka mäyräkoirat pienikokoisina eivät vedä vertoja noutajille ja spanieleille, ne ovat riistaviettinsä ja hyvän hajuaiistinsa ansiosta hyviä haavoittuneiden lintujen etsijöitä.

Kysymykseen "kuinka moni mäyräkoira metsästää oikeasti" ei ole vastausta. Yleensä koiran ja erityisesti mäyräkoiran kanssa metsästäviä ei tilastoida lainkaan.

Harva mäyräkoira pääsee toteuttamaan luontaista saalistusviettiään. Mäyräkoira otetaan yhä useammin pelkäksi seurakoiraksi.

2.2.1 Koemuotojen kehityksestä

Rotumääritelmää noudattaen 1947 syntynyt rotujärjestö asetti päätehtäväkseen "*...saada mukaan mäyräkoirakasvattajia, näyttelyihin osallistujia ja metsästäjiä sekä pyrkiä saamaan aikaan useampia metsästyskoemuotoja kuten ajo- ja jäljestämiskokeita.*"

Koetoimintaa – tosin vain luolakokeita – oli ollut tarjolla jo aiemminkin, mutta uuden kerhon ensimmäinen oma luolakoe järjestettiin vasta vuonna 1951.

Jäljestämiskokeet käynnistyivät sääntöjen laatimisella ja kahdeksan tuomarin koulutuksella siten, että vuonna 1955 kerho saattoi järjestää kahdet kokeet. Osallistuneista 20 mäyräkoirasta 8 pääsi palkinnoille.

Ajokoetoimintaa saatiin odottaa vuosikymmenen vaihtumiseen asti. Ahvenanmaan mäyräkoirakerho Ålands Taxklubb liittyi mukaan liiton toimintaa 1959, ja seuraavan vuoden joulukuussa järjestettiin Ahvenanmaalla Suomen ensimmäiset mäyräkoirien ajokokeet.

Kaikissa koelajeissa on viimeisten kymmenen vuoden aikana tehty sääntömuutoksia. Ne ovat osaltaan voineet vaikuttaa koiramääriin sekä tulostasoon kokeissa.

Vuonna 1995 luolakoirien taipumuskokeissa (LUT) otettiin käyttöön hakupesän jälkeisten pesien eteen kiinnitettävät lisäahdingot (pituus 50 cm, sisämitat; korkeus 15 cm, leveys 18 cm). Ahdinkojen tarkoitus on hidastaa koiran liikkeitä pesää ja kettua kohti. Vuonna 2000 lisäahdingot vaativat koiralta aiempaa suurempaa rohkeutta ja ovat heikentäneet jossain määrin tulostasoa. Vuonna 2002 tuli eläinlääkärin läsnäolo koepaikalla pakolliseksi. Tämä seikka nostaa koemaksuja ja saattaa myöhemmin vaikuttaa koiramääriin kokeissa.

Osallistumisoikeus luolakoirien metästyskokeisiin (LUME) muuttui 1.8.2005. Aikaisemmin ko. kokeisiin sai osallistua vain FIN KVA-L -arvon saavuttanut koira. Nykyään 15 kuukautta täyttänyt, tunnistusmerkitty ja SKL – FKK :n määräysten mukaisesti rokotettu koira saa osallistua LUME-kokeeseen. Osallistumismäärät koemuodossa ovat kasvussa.

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (MEJÄ) säännöt muuttuivat vuonna 1998. Silloin mm. voittajaluokan jälki muuttui kulmakatkon vuoksi hieman vaativammaksi. Arvosteluperusteet molemmissa luokissa muuttuivat. Koemuotoon hakeutumista hankaloittaa se, että osallistumismahdollisuuksia on rajoitetusti ja kilpailijalta odotetaan myös osallistumista jälkien tekoon, mikä koetaan työlääksi.

Mäyräkoirien ajokokeen (MÄAJ) uudet säännöt otettiin käyttöön 2002. Entisten ajoeläinten (jänis, kettu, metsäkauris) lisäksi hyväksyttäväksi ajoeläimiksi tulivat myös muut hirvieläimet, lähinnä valkohäntäpeura ja kuusipeura. Koekäynneissä on tapahtunut voimakas kasvu.

Perinteisten koemuotojen rinnalle on 2000-luvulla tullut uusia koemuotoja: vesiriistakoe (VERI) vuonna 2001 ja vahingoittuneen riistaeläimen jäljestämiskoe (VAHI) vuonna 2007.

3 – Rotujärjestö

3.1 Suomen Mäyräkoiraliitto

Finska Taxklubben – Suomen Mäyräkoirakerho ry perustettiin 1947 Helsingissä muutaman innokkaan mäyräkoiraharrastajan voimin. Toiminta oli aluksi varsin vaatimattomaa. Perustamisvuonna rekisteröitiin ainoastaan 65 lyhytkarvaista ja karkeakarvaista mäyräkoiraa.

Ensimmäinen puheenjohtaja oli **G.W. Hackman**.

Mäyräkoirakerho haki heti *Suomen Kennelliiton* edeltäjän *Suomen Kennelklubin* jäsenyyttä ja oli sen ensimmäinen rekisteröity rotujärjestö.

Nuori rotujärjestö lähti määrätietoisesti viemään jalostusta eteenpäin kouluttamalla ulkomuoto- ja koetuomareita sekä järjestämällä koiranäyttelyitä, luola-, ajo- ja jäljestämiskokeita. Kerhoiltoissa kuultiin esitelmiä mäyräkoiran rakenteesta, sairauksista ja koemuodoista sekä saatiin opastusta trimmaamisesta ja koirien esittämässä näyttelyissä aivan kuten tänäkin päivänä.

Ruotsin mäyräkoirakerholta saatiin runsaasti henkistä tukea ja taloudellista apua. Ruotsalaiset mm. lahjoittivat ja lainasivat suomalaisille harrastajille jalostuskoiria. Tiivis yhteistyö ruotsalaisten ja norjalaisten mäyräkoiraharrastajien kanssa on jatkunut vuosikymmeniä, sillä koirien liikuttelu muualle Eurooppaan oli Suomen raivautuvapaudesta johtuvan karanteenikäytännön johdosta pitkään hankalaa. Karanteenikäytännön poistuttua 1980-luvun lopussa, koirien tuonti muualta Euroopasta sekä kilpailu- ja astutusmatkat lisääntyivät huomattavasti.

Toiminta oli alkuvuosikymmeninä hyvin Helsingikeskeistä ja ruotsinkielistä. Mäyräkoirakerhon jäseniksi liittyi harrastajia Loviisan, Tammisaaren ja Hangon seudulta. Myöhemmin myös Ahvenanmaan mäyräkoirakerho liittyi jäseneksi.

Vuonna 1955 perustettiin suomenkielinen *Suomen Mäyräkoirajärjestö ry*. Sen toiminta-alue oli Tampereen ja Hämeenlinnan seutu. Kun kennelalan kaksi keskusjärjestöä vuonna 1962 yhdistyivät, käynnistyivät myös mäyräkoirakerhojen yhdistymisneuvottelut. Vuosien sitkeiden neuvottelujen jälkeen perustettiin viimein vuonna 1968 *Suomen Mäyräkoiraliitto SML – Finska Taxklubben* FTK ry.

Liittomuotoisen yhdistyksen säännöt edellyttivät paikallisosastojen perustamista. Ainoastaan Ahvenanmaalla oli jo paikallisjärjestö, *Ålands Taxklubb*. Manner-Suomeen perustettiin seuraavan vuosikymmenen aikana 11 paikallisyhdistystä. Nyt niitä on 19 kappaletta.

Paikallisten yhdistysten toimintaedellytykset parantivat organisaatiomuutoksen myötä. Näyttelyiden järjestäminen ja etenkin vilkas koulutus- ja koetoiminta siirtyivät paikallistasolle. Toiminta on liiton tukemaa ja valvomaa.

Liiton vastuulle jäivät mäyräkoirien mestaruuskokeiden ja pohjoismaisten voittajänäyttelyiden järjestäminen. Pomarkussa on 1980-luvun alkuvuosista lähtien pidetty jokakesäinen mäyräkoiraleiri, jonka järjestää Helsingin Seudun Mäyräkoirakerho.

Suomen Mäyräkoiraliitto on julkaissut *Mäyräkoiramme – Våra taxar* -lehteä vuodesta 1967 alkaen ja näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa vuodesta 1987 alkaen.

Parhaita jalostusyksilöitä on jälkeläisnäyttöjen perusteella muistettu käyttöjalostuspalkinnoilla. Niistä kultaisia on ollut 101, hopeisia 156 ja pronssisia 317.

Käyttökokeissa kunnostautuneita rotutyypillisiä mäyräkoiria on listattu erikoiskantakirjaan, jonka seitsemäs osa julkaistiin 2007. Roduittain kirjaan kelpuutetut ovat jakautuneet seuraavasti:

Karkeakarvaiset:

- Normaalikokoiset 1173
- Kääpiömäyräkoirat 70
- Kaniinimäyräkoirat 13

Lyhytkarvaiset:

- Normaalikokoiset 645
- Kääpiömäyräkoirat 46
- Kaniinimäyräkoirat 2

Pitkäkarvaiset:

- Normaalikokoiset 286
- Kääpiömäyräkoirat 169
- Kaniinimäyräkoirat 54

Lisäksi on listattu 17 koiraa, joiden rotumuunnos on jäänyt merkitsemättä.

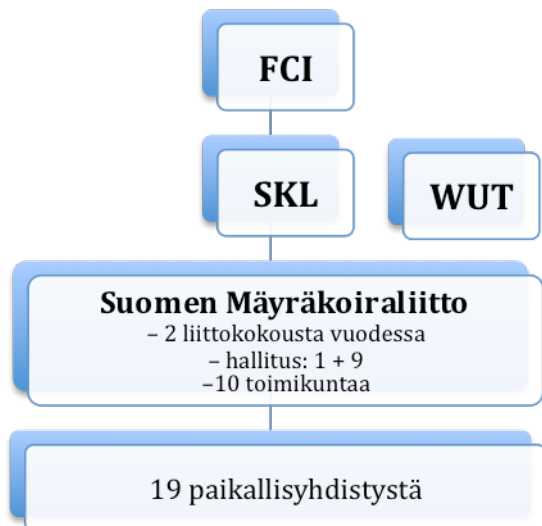
Pentuvälitystä ja neuvontaa liitto on tarjonnut 1970-luvulta lähtien.

Mäyräkoiraliiton jäsenmäärä on noussut tasaisesti noudatellen rekisteröityjen koirien määrää. Uusille tuhatluville on siirrytty suurien rekisteröintivuosien jälkeen.

Suomen Mäyräkoiraliitto – Finska Taxklubben ry Jäsenmäärän kehitys	
1947	32
1957	200
1968	697
1977	1218
1987	1906
1996	2241
2005	3191
2007	3748

Väkilukuun suhteutettuna Suomen Mäyräkoiraliitto on jäsenmäärältään varsin huomattava. Vastaavan Ruotsin järjestön jäsenmäärä on noin 7000, mutta esimerkiksi Italian ja Itävallan kaltaisissa maissa jäädytään alle tuhanen jäsenen. Jäsenyysehdot kuitenkin vaihtelevat. Joissakin maissa yhdistykset ovat kaikille avoimia ja joissakin taas jäseneksi hyväksytään vain arvostettuja ja suositteluja kasvattajia.

3.2 Organisaatio

Suomen Mäyräkoiraliiton kotimainen kattojärjestö on *Suomen Kennelliitto, SKL*, jonka kansainvälinen kattojärjestö on puolestaan *Federation Internationale Cynologique, FCI*.

Viimeisimmän, vuonna 2003 tapahtuneen sääntömuutoksen jälkeen Suomen Mäyräkoiraliitolla on liittokokous kaksi kertaa vuodessa. Syysliittokokouksen valitsemassa liiton hallituksessa on 9 jäsentä ja puheenjohtaja. Puheenjohtajan toimikausi on vuoden pituinen ja jäsenten kolmen vuoden pituinen. Hallitus valitsee erikoisalojen toimikunnat, jotka huolehtivat omien alojensa toiminnan pyörittämisestä ja ovat vastuussa hallitukselle.

Vuoden 2008 alussa Suomen Mäyräkoiraliitolla oli jalostustoimikunnan lisäksi toimikunnat eri koemuodoille (3 toimikuntaa), näyttelyasioille, ulkomuototuomareiden koulutukselle, julkaisutoiminnalle, tietoteknisten ratkaisujen kehittämiseksi, yhteistyön edistämiseksi ja pienoismäyräkoirien käyttötapumuskokeen kehittämiseksi.

Suomen Mäyräkoiraliitto on Suomen Kennelliiton ja maailman mäyräkoiraliiton, *Welt Union Teckelin* (WUT) jäsen. Liiton tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat vuonna 1901 perustettu *Svenska Taxklubben*, 1947 perustettu *Dansk Gravhundeklub* ja vuonna 1960 perustettu *Norske Dachshundklubbens Forbund*. Pohjoismaisen yhteistyön kulmakiviä ovat vuosittaiset neuvottelupäivät ja eri maisa kiertävä mäyräkoirien pohjoismainen voittajänäyttely.

Jalostustoimikunta

Jalostustoimikunta koostuu kokeneista mäyräkoiraharrastajista. Jalostustoimikunnan rooli mäyräkoirarotujen jalostuksen edistäjänä on aina ollut suuri. Alkutaipaleella jalostustoimikunta tarjosi jäsenistölle käytännön jalostusneuvontaa antamalla urossuosituksia. Myöhemmin kuvaan ovat tulleet kasvattajapäivät, jalostustarkastukset sekä *Mäyräkoiramme*-lehden vuotuiset jalostusnumerot jalostusuroslistoineen ja kasvattajatilastoineen.

SML:n hallitus hyväksyi vuonna 1995 jalostusohjesäännön, joka määrittelee yleiset jalostustavoitteet ja jalostustoimikunnan tehtävät. Se sisältää myös jalostusneuvonnan perusohjeen ja pentuvälityssäännöt.

Jalostustoimikunta seuraa mäyräkoirapopulaatioiden tilaa ja ohjaa jalostusta. Jalostustoimikunnan keskeiset tehtävät ovat:

- Koe- ja näyttely- ja luonnetestitulosten kerääminen ja analysointi
- Rekisteröintitietojen sekä populaatioiden tilaa kuvaavien tietojen kerääminen ja analysointi
- Terveystarkastustietojen (PEVISA) kerääminen ja analysointi
- Mäyräkoiriin liittyvän tutkimustoiminnan seuraaminen ja siihen osallistuminen
- Jalostus- ja jälkeläistarkastuksiin osallistuminen ja tulosten analysointi
- Jalostusuroslistojen ylläpito
- Jalostuksen tavoiteohjelman laatiminen
- Jalostusneuvonnan tarjoaminen kasvattajille
- Kasvattajien kouluttaminen

Lisäksi jalostustoimikunta seuraa aktiivisesti mäyräkoirien jalostusta muissa maissa ja vaihtaa tietoa muiden Pohjoismaiden rotujärjestöjen kanssa.

3.3 Jalostuksen tavoiteohjelma

Suomen Mäyräkoiraliitossa on oltu edistyksellisiä jalostusasioissa, sillä ensimmäisen jalostuksen tavoiteohjelman suunnittelu aloitettiin jo vuonna 1984. SKL vahvisti sen 1986. Sen jälkeen tavoiteohjelmaa on tarkistettu viisivuotiskausittain.

Mäyräkoirien jalostaminen sadan vuoden ajan suljetuissa populaatioissa on tuonut uusia haasteita jalostuksen ohjaukselle. Nykyisin Suomen Kennelliiton ylläpitämää *KoiraNet*-tietokantaa käytetään apuna jalostukseen liittyvän tiedon keräämisessä ja analysoimisessa. SKL:n mallin mukaan laadittu, päivittyvä jalostuksen tavoiteohjelma auttaa jalostustavoitteiden asettamisessa sekä tavoitteiden toteutumisen seurannassa.

3.4 PEVISA

Mäyräkoirapopulaatioiden seurannan tehostuessa 1980-luvulla huomattiin, että pienoismäyräkoirilla esiintyy polvilumpion sijoiltaanmenoa eli patellaluksaatiota. Polvisairauden torjuminen aloitettiin tehokkaasti liittymällä *Suomen Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaan, PEVISA*an. Kaikkien jalostukseen käytettävien pienoismäyräkoirien polvet tuli tarkastuttaa. Vakavammista patellaluksaation muodoista kärsivät koirat suositeltiin jätettäväksi pois jalostuksesta.

Vastustamisohjelma alkoi purra muutamassa vuodessa eikä mäyräkoirissa nykyisin tavata sairauden vaikeampia muotoja. Polvitarkastus on edelleen pakollinen pienoismäyräkoirarotujen jalostuskoirille.

PRA:n ja *perinnöllisen kaihin* (HC) yleistyminen etenkin karkeakarvaisissa mäyräkoirissa johti kaikkien mäyräkoiramunnosten liittämiseen PEVISAan silmänsairauksien osalta vuonna 1992. *PRA*:ta tai perinnöllistä kaihia sairastavien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä. Vastustettavien silmänsairauksien joukkoon liitettiin pitkäkarvaisilla mäyräkoirilla esiintyvä sarveiskalvon tulehdus, *keratitis*. Myöskään keratitista sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

3.5 Yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen

Mäyräkoiranjalostus on tähdännyt Suomessa 1980-luvulle saakka laadukkaiden yksilöiden tuottamiseen. Ajan tavan mukaan sukusiitosta ja hyviksi periyttäviksi todettuja jalostusuroksia on käytetty runsaasti. Aluksi koirien taso nousi kohisten, mutta taantumista terveydessä, luonteissa, käyttöominaisuuksissa ja ulkomuodossa alkoi ilmetä 1980-luvulla.

Populaatiogenetiikan tietämys on lisääntynyt 1980-luvulta lähtien ja jalostuksen painopiste on alkanut hitaasti kääntyä yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen. 2000-luku on tuonut mukanaan geenitestit ja jalostusindeksit. Geenitestejä voidaan käyttää jalostuk-

sessä apuna yksinkertaisesti periytyvien sairauksien kuten PRA:n vastustamisessa. Jalostusindeksejä puolestaan voidaan käyttää apuna jalostettaessa useiden geenien ja ympäristötekijöiden muovaamia ominaisuuksia.

Jalostuskantojen perinnöllisen monimuotoisuuden vaalimisen tärkeys on ymmärretty. Kotimaisten kantojen tehokkaaseen käyttöön ei kuitenkaan ole vielä päästy.

Yleisen elintason nousun ja globalisaation seurauksena mäyräkoirien tuonti naapurimaista ja kaukomailta on lisääntynyt. Tuontien suomalaisten mäyräkoirien perimää rikastuttava vaikutus ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, sillä samojen kansainvälisissä koiranäyttelyissä menestyneiden kenneleiden kasvatteja löytyy kaikkialta maailmasta. Maineikkaita jalostusuroksia saatetaan kierrättää maasta maahan ja mantereelta toiselle.

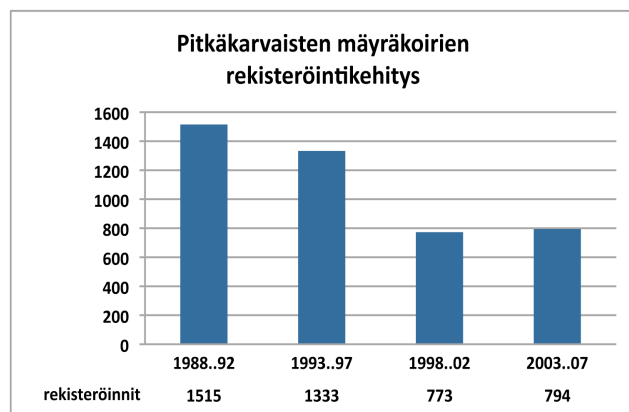
4 – Nykytilanne

4.1 Populaation koko ja rakenne

Pitkäkarvainen mäyräkoira on monissa Euroopan maissa jäänyt suosiossa ensin lyhytkarvaiselle ja sittemmin karkeakarvaiselle mäyräkoiralle. 2000-luvulla myös pitkäkarvainen kääpiömäyräkoira on rekisteröinneiltään ohittanut pitkäkarvaisen mäyräkoiran mm. Suomessa ja Ruotsissa.

Populaation tarkastelussa on käytetty käyttökoirille sovellettua viiden vuoden sukupolvenväliä, jotta kaikkia mäyräkoiramuunnoksia kuvattaisiin yhdenmukaisesti ja vertailukelpoisesti. Populaatorakennetta on tarkasteltu sekä 20 vuoden ajalta että vuositasolla jaksolta 2003–2007. Käytetyimpiä uroksia on listattu kymmeneltä vuodelta. Isoisäosuuksia analysoidaan ruotsalaisen tutkijan Lennart Swensonin esimerkin mukaisesti rekisteröinti-vuoden mukaan kolmelta sukupolvelta eli 15 vuoden ajalta. Samaa laskentatapaa on noudatettu karkeakarvaisen mäyräkoirien isoisätilastoissa myös 1997 ja 2005.

Rekisteröintiä suunta on ollut laskeva yli 10 vuoden ajan. Nuorin sukupolvi on kooltaan vain puolet siitä mitä 1980- ja 1990-lukujen taitteessa. Rekisteröintiä laskulle on useita mahdollisia selityksiä, ja todennäköisesti tilanne on seurausta useamman tekijän summasta.

Yksi selitys lienee se, että useat 1980- ja 1990-lukujen suuret kasvattajat ovat vähentäneet harrastustaan tai kokonaan luopuneet kasvatusystöstä.

Kasvattajia ja pentueita keskimäärin				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Kasvattajia	50	52	32	27
Pentueita	67	65	37	31

Pitkäkarvaisten mäyräkoirien nuorin sukupolvi					
	2003	2004	2005	2006	2007
Uroksia	56	79	82	102	92
Narttuja	52	77	83	106	62
Rekisteröity yht.	108	156	165	208	154

Toinen mahdollinen syy on mäyräkoiramuunnosten keskinäinen kilpailutilanne eri harrastusmuodoissa. Metsästysmäyräkoiraa valittaessa karkea- ja lyhytkarvaiset normaalikokoiset näyttävät olevan suosittumia. Seura- ja

harrastuskoirana pitkäkarvaisten normaalikokoisten kysyntää hillitsee pitkäkarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien kasvanut suosio.

Pitkäkarvaisen mäyräkoiran jalostus Suomessa on ollut melko kapealla pohjalla. Vielä 1990-luvulla leimallista on ollut matadorijalostus ja sukusiitoksen käyttö.

Rekisteröidyistä koirista vain pientä osaa käytetään jalostukseen, ja tehollinen kannankoko pysyy alhaisena.

Pitkäkarvaisten mäyräkoirien jalostuspohja					
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07	
Tehollinen kanta per sukupolvi (5 vuotta)	340	339	237	235	
isät	126	127	97	96	
emät	201	255	153	152	
isät/emät (optimi = 1)	0,63	0,50	0,63	0,63	
2003–2007					
Tehollinen kanta – tuorein sukupolvi	53	53	72	77	63
isät	23	22	34	33	28
emät	31	34	38	46	36
isät/emät (optimi = 1)	0,74	0,65	0,89	0,71	0,78

Tehollisen kannankoon kaava $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostukseen käytettyjen urosten ja N_f narttujen määrä, kuvaa kuitenkin ihannetilannetta, jossa kaikilla koirilla on tasaiset jälkeläismäärät eivätkä yksilöt ole sukua keskenään. Tulos on siis ylioptimistinen, ja tehollinen kannankoko on todellisuudessa selvästi pienempi, kuin mitä luku ilmaisee. Alle sadan jäävää lukua pidetään varoitussignaalinä jalostuspohjan hupenemisesta.

Rotujärjestön jalostusohjeissa pitkäkarvaista mäyräkoiraa on pidetty metsästyskoirana, ja suositeltavilta uroksilta on edellytetty tulosta rodunomaisesta kokeesta. Kasvattajat ovat pyrkineet toimimaan rotujärjestön suositusten ja vaatimusten mukaisesti. Koetuloksettomille nartuille on valittu harvoja kokeissa palkittuja uroksia, mutta siitä huolimatta kolmen viime sukupolven aikana syntyneistä pennuista liki kolmannes on syntynyt vanhemmista, joilla kummallakaan ei ole tulosta rodunomaisesta kokeesta. Seurauksena on sen sijaan ollut se, että matadorijalostuksesta ei ole päästy eroon.

Valistuksen ansiosta tiukoista sukusiitosyhdistelmistä on luovuttu ja rodun keskimääräinen sukusiitosaste on laskenut hyväksyttävälle tasolle.

Sukusiitosaste				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Sukusiitos%, keskiarvo	4,0	4,2	3,4	1,4

4.2 Käytetyimmät urokset

Käytetyimmät urokset Top 20 (Lähde KoiraNet v3.03b 8.9.2008)			
uros, syntymävuosi, pentuja 1998–2007 / pentuja kaikkiaan – toisen polven jälkeläisiä 1998–2007 / kaikkiaan	uroksen vanhemmat	uroksen isän vanhemmat	uroksen emän vanhemmat
* Örnbergets Waiki (1991) 90/90 – 223/223	Örnbergets Ronzon – Randoris Vh Zanna	Inter Nos Dante – Örnbergets Akela	Randoris Vacha – Holly vom Heerserbruch
Shahin White Port (1995) 65/65 – 73/73	Ulan vom Felsenhügel – Shahin Papaya	Josek v.d. Wijsterhoeve – Mona vom Felsenhügel	Charly von der Fuchsschneise – Shahin Opal
* Örnbergets Jason (2001) 64/64 – 56/56	Zeppelin van de Tongelaar – Örnbergets Erica	Elysium Jaegersohn – Replica van de Tongelaar	Freddy von Charlottenhof – Örnbergets Gianna
* Hound's Black Man (2000) 54/54 – 23/23	Quacks vom Tösbusch – Hound's Headline	Cliff de la Claire Futaie – Mucke vom Tösbusch	Quintus vom Heidemoor – Budkavlens Madicken
Yökyöpin Napoleon (2002) 51/51 – 0/0	Yökyöpin Lennart – Dachshof Desiree	Ahotorpan Yellona – Dachshof Damiana	Rantatuulen Hippu – Matilda
Winit's Fantom (2000) 49/49 – 0/0	Örnbergets Waiki – Ahotorpan Foxy-Lady	Örnbergets Ronzon – Randoris VH Zanna	Ulan vom Felsenhügel – Gina von Spiegelsberg
* Örnbergets Armas (1998) 40/40 – 48/48	Lover Boy v d Wijsterhoeve – Örnbergets Gianna	Fats v d Wijsterhoeve – Liana v d Wijsterhoeve	Örnbergets Apache – Örnbergets Miranda
Muviro Jaromir (1995) 34/34 – 0/0	Ulan vom Felsenhügel – Muviro Carmen Rose	Josek v.d. Wijsterhoeve – Mona vom Felsenhügel	Zekiwa Pisang Ambon – Muviro Astrid
Ahotorpan Ramazotti (2001) 34/34 – 26/26	Örnbergets Waiki – Ahotorpan Lady Like	Örnbergets Ronzon – Randoris VH Zanna	Örnbergets Waiki – Ahotorpan Jaffa
Badamtam's Frank Peter (1996) 29/29 – 45/45	Mustanka Hemuli – Badamtam's Chronic Winner	Rantatuulen Hoppu – Rantatuulen Alma	King vom Kleinen Troll – Jättihaukun Juuliska
Sagittan Silver Shadow (1999) 29/29 – 68/68	Sagittan Elbe – Freckle-Face Ultimatum	Sagittan Mocca – Äijänsuon Mustaruusu	Freckle-Face Dregtor – Vibes Leila
Teanca's Taika-Tuuma (1998) 25/25 – 16/16	Ukar von der Dömerhögte – Muviro Carmen Rose	Mock von der Dömerhögte – Hinde v.d. Wijsterhoeve	Zekiwa Pisang Ambon – Muviro Astrid
Rantatuulen Pacardi (1995) 24/27 – 42/42	Comans Uranus – Rantatuulen Madonna	Dafecon De-Vil – Comans Oreas	Shahin Nachtigall – Maatuulen Jezebel
Sir's Varjag Rurik (1998) 22/22 – 5/5	Örnbergets Jago – Hely vom Felsenhügel	Lover Boy v d Wijsterhoeve – Örnbergets Arielle	Alf vom Felsenhügel – Fenja vom Hamaland
* Zolotoy Imperial Iz Strani Grez (2002) 22/22 – 7/7	Germandachs Walker – Extravaganza Is Strani Grez	Germandachs Jarroux – Arcano's Chulapa	Germandachs Jarroux – Jashma Iz Stani Grez
Yökyöpin Lennart (1999) 21/21 – 61/61	Ahotorpan Yellona – Dachshof Damiana	Ukar von der Dömerhögte – Ingemar	Rantatuulen Hippu – Matilda
Katelinan Darude (2005) 21/21 – 0/0	Vincento vom Felsenhügel – Örnbergets Katelina	Florian vom Felsenhügel – Kelly vom Felsenhügel	Zeppelin van de Tongelaar – Örnbergets Daniela
* Hound's Mavro (2004) 20/20 – 0/0	Möllekrogen's B S Da'capo – Hound's Blümchen	Tranevangs CGP Siriustrax – Dupont's Bonnie	Quacks vom Tösbusch – Hound's Headline
* Hound's Man Ray (2002) 19/19 – 39/39	Hound's Kashmir – Bronia Glamour Puss	Nuits Sirocco – Hound's Headline	Hilmar Black Velvet – Bronia Witchespell Enchantress
Zingarese Tempestoso (2003) 19/19 – 0/0	Sagittan Silver Shadow – Zingarese Piacevole	Sagittan Elbe – Freckle-Face Ultimatum	Zingarese Heroico – Zingarese Kantilena

Käytetyimpien urosten lista on koottu etsimällä 1998–2007 rekisteröidyille pitkäkarvaisille mäyräkoirille isät. Listassa on taustavärillä ja kursivoiden korostettu niitä uroksia, jotka esiintyvät listan muiden urosten isänä tai isoisänä. Ulkomaiset ja tuontikoirat on merkitty *:llä.

Rotujärjestö on pyrkinyt tilanteeseen, missä yhdenkään uroksen isä/isoisäosuus populaatiossa ei nousisi yli 5 prosentin. Rotujärjestön suosituksen mukaan jalostukseen ei tule käyttää uroksia, joiden kokonaisjälkeläismäärä ylittää 5 vuoden rekisteröinneistä 5 prosenttia. Kun 2003–2007 on syntynyt 794 pitkäkarvaista mäyräkoiraa,

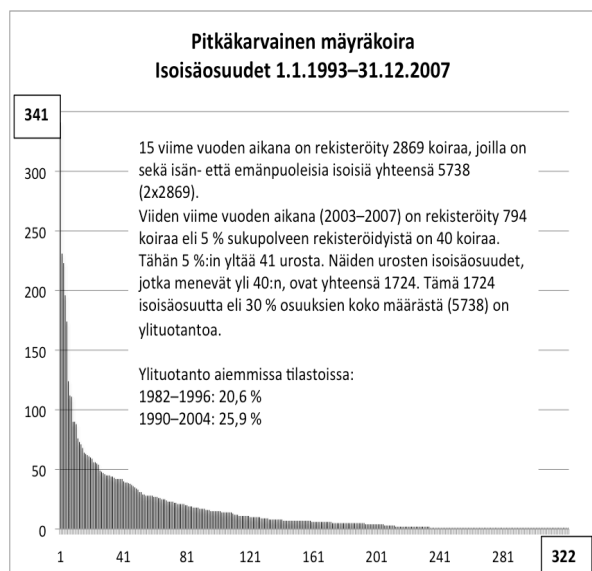
raja-arvo on 40. Listalla sen ylittää 7 urosta. Käytetyimpien 20 uroksen jälkeläiset ovat 47 prosenttia 1998–2007 syntyneistä pitkäkarvaisista mäyräkoirista eli suositus urosten ylikäytön välttämiseksi ei ole vaikuttanut toivotulla tavalla.

Tuontiuroksia listalla on seitsemän. Sen lisäksi "kotimaisista" uroksista seitsemällä toinen vanhemmista on ulkomainen. *Zolotoy Imperial Iz Strani Grez* on kahden lyhytkarvaisen mäyräkoiran jälkeläinen. *Sagittan Silver Shadow* puolestaan polveutuu pitkäkarvaisista pienoismäyräkoirista. Isoisätilaston kärkikoira, vuonna 1988

syntynyt *Ukar von der Dömerhöhe* vaikuttaa *Teanca's Taika-Tuuman* isänä, ja isoisätilaston kakkosen, 1984 syntyneen *Ulan vom Felsenhügelin* pojista käytetyimpien urosten listalle ovat ylittäneet *Shahin White Port* ja *Muviro Jaromir*.

Isoisälista (sivulla 15) on koottu etsimällä ajanjaksolta 1993–2007 rekisteröidyille koirille isän- ja emänpuoleiset isoisät. Listalla ovat ne, joiden lastenlasten määrä ylittää viiteen prosenttiin rekisteröinneistä 2003–2007.

Toisen polven jälkeläisiä on kaikkiaan 322 uroksella ja isoisä-osuuksia on yhteensä 5738. Ne 41 isoisää, joiden toisen polven jälkeläisten määrä ylittää viiden viime vuoden rekisteröinneistä viisi prosenttia, ovat 12,7 prosenttia kaikista isoisistä, mutta niiden yhteenlaskettu isoisäosuusien määrä 3364 on peräti 58,6 prosenttia isoisäosuusien koko määrästä. Luku ilmentää urosten ylikäytön vaikutusta jalostuspohjan kaventumisessa.

Graafi perustuu ruotsalaisen jalostusasiantuntijan Lennart Swensonin näkemykseen rotujen jalostusrakenteesta. Isoisäosuuksista piirretty käyrän jyrkkyys ilmaisee, että geneettisestä näkökulmasta vain muutaman uroksen on sallittu dominoida rodussa ja muilla on ollut vain satunnainen ja rajallinen mahdollisuus viedä genejään eteenpäin. Mitä lyhyempi ja jyrkempi käyrä on, sen vähemmän geneettisen vaihtelun mahdollisuuksia on uusilla sukupolvilla.

Viime vuosina Suomeen on tuotu keskimäärin 5 koiraa vuodessa.

Tuontiurosten taustoihin ei kiinnitetä riittävästi huomiota. Urosten lähisuvusta ei usein löydy montakaan käyttökoe tuloksen saanutta esivanhempaa.

Hyvin menestyneitä tuontiuroksia käytetään edelleen lyhyellä aikavälillä monille nartuille. Koirista ei välttämättä ole minkäänlaista jälkeläisnäyttöäkään, kun ne ovat jo lähes ylikäytettyjä.

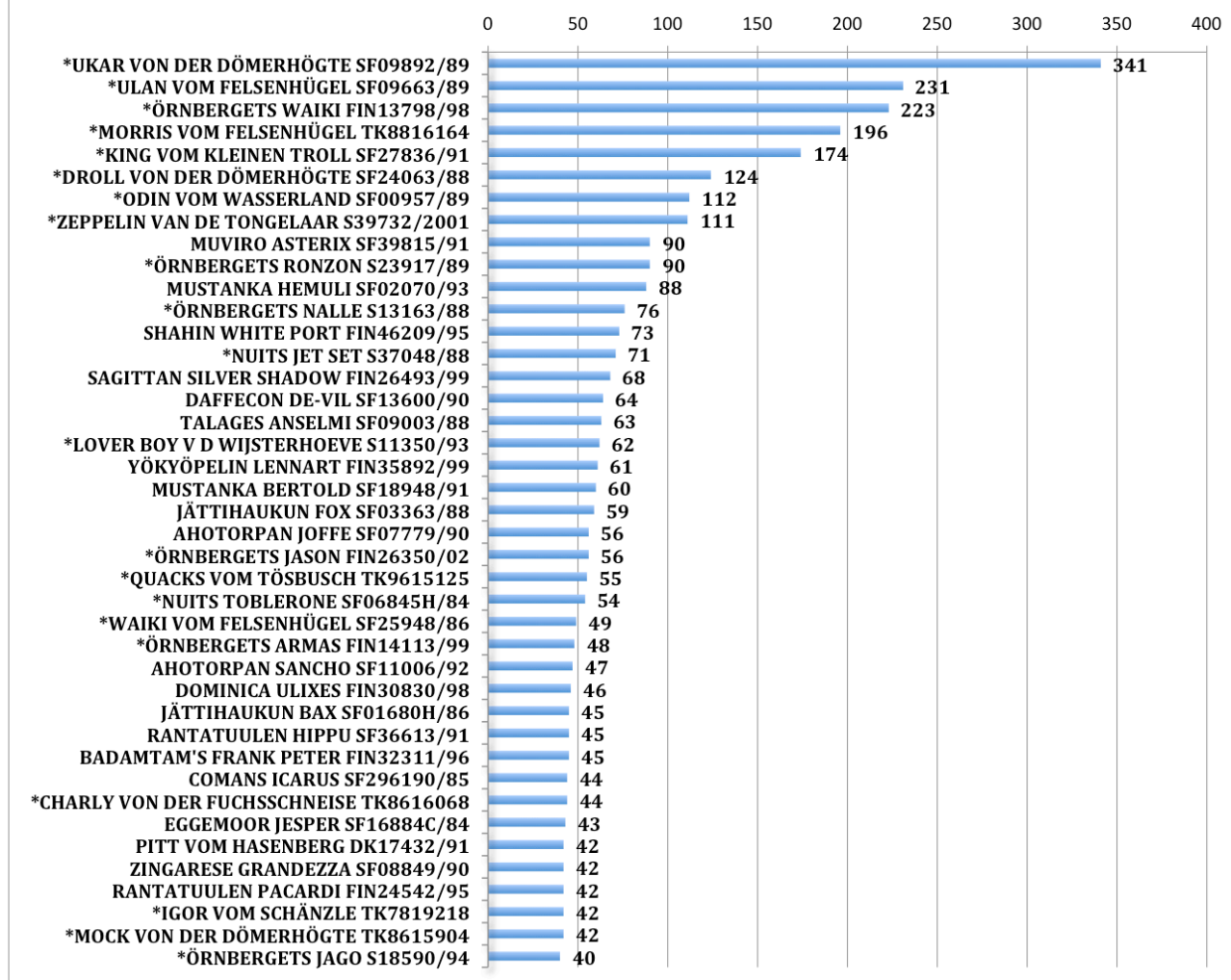
Pitkäkarvaisten mäyräkoirien tuonnit Suomeen				
tuontimaa	1988–92	1993–1997	1998–2002	2003–07
Ruotsi	7	2	13	12
Norja	2	2		1
Tanska	2	1		1
Saksa ja Keski-Eurooppa	15	3	2	3
Italia			1	
Viro	3	9	2	7
Venäjä			2	5
Yhteensä	29	17	20	29

Pitkäkarvaisten mäyräkoirien rekisteröinnit muissa maissa					
	2003	2004	2005	2006	2007
Ruotsi	152	170	125	163	131
Norja	181	216	208	268	243
Tanska	161	163	92	132	98
Saksa	631	533	506	570	-
Iso-Britannia	-	-	259	229	244

Pitkäkarvaisiin normaalikokoisiin mäyräkoiriin on jokaisessa sukupolvessa siirretty toistakymmentä koiraa, lähinnä pitkäkarvaisista pienoismäyräkoirista. Niiden käyttö jalostukseen ei ole järjestelmällistä eikä pitkäjänteistä, vaikka esimerkiksi trendiä yhä suurempaan kokoon voitaisiin yrittää hillitä näiden siirtojen avulla.

Siirrot pitkäkarvaisiin mäyräkoiriin				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
siirretty	17	14	12	12
niistä jalostukseen	3	4	3	4

Pitkäkarvainen mäyräkoira Isoisäosuudet 1.1.1993–31.12.2007

4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet

4.3.1 Luonne

Rotumääritelmä kuvaa mäyräkoiran luonnetta ja käyttäytymistä seuraavasti: *ystävällinen ja tasapainoinen, ei arka eikä aggressiivinen, intohimoinen, kestävä käyttökoira.*

Pitkäkarvaisten mäyräkoirien luonnetestituloksia on vuosien varrelta kertynyt 38. Testiosioittain ne jakaantuvat näin:

	Toimintakyky	Terävyys	Puolustus-halu	Taistelu-halu	Hermo-rakenne	Tempera-mentti	Kovuus	Luokse-päästä-vyys
+3		18 (kohtuullinen)	11 (kohtuullinen)	3 (suuri)		19 (vilkas)	5 (kohtuullisen kova)	28 (hyvän-tahtoinen, luoksepäästävää, avoin)
+2	4 (hyvä)	2 (suuri)	5 (suuri, hillitty)	12 (kohtuullinen)	2 (suhteellisen rauhallinen / tasa-painoinen)	15 (kohtuullisen vilkas)	1 (kova)	10 (luoksepäästävää, hieman pidättyväinen)
+1	26 (kohtuullinen)	18 (pieni)	15 (pieni, hillitty)	1 (erittäin suuri)	36 (hieman rauha-ton)	4 (erittäin vilkas)	25 (hieman pehmeä)	
-1	7 (pieni)		7 (mitätön)	19 (pieni)				
-2	1 (riittämätön)			3 (riittämätön)			7 (pehmeä)	
-3								

Osioerittelyssä ei ole mukana laukausvarmuutta. Vanhemmilta testatuilta merkintä puuttuu täysin, ja nuorempien osalta merkintätavat eivät ole vertaulukelpoisia.

Testituloksia ei ole paljon eikä niiden perusteella voi vielä laatia rodulle ominaista luonneprofiilia, eikä niitä voida pitää suuntaa antavina.

Monipuolisella metsästyskoiralla on hyvä tai vähintään kohtuullinen toimintakyky, kohtuullinen terveys ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua, pieni puolustushalu ja kohtuullinen tai suuri taisteluhalu. Hermorakenteeltaan se on tasapainoinen ja vahvahermainen. Se on vilkas ja laukauksia pelkäämätön sekä ihmisystävällinen ja hyväntahtoinen.

Luonnetesti- ja käyttökoetulosten valossa pitkäkarvaisen mäyräkoiran taisteluhalussa, kovuudessa ja toimintakyvyssä olisi toivomisen varaa. Koirat ovat liian pehmeitä, jolloin ne menettävät toimintakykyään pelotta-

viksi kokemissaan tilanteissa. Taisteluhalun puute ilmenee työkestävyyden puutteena. Koiralta puuttuu halua fyysisiin ponnistuksiin.

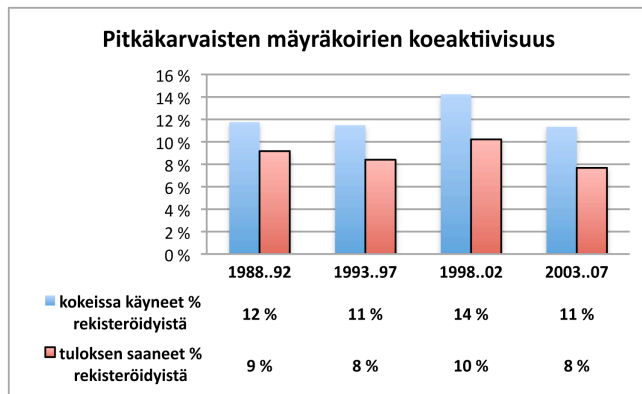
Arkiluonteiden selvittämiseksi tarvitaan kyselytutkimusta, jossa kartoitetaan koiranomistajien tyytyväisyyttä rotuun, kohdattuja hankaluuksia (mm. sisäsiisteys) ja mahdollisen aggressiivisuuden yhteyttä todettuihin tai epäiltyihin fyysisiin vaivoihin (esim. selkäongelmat).

Suomessa mäyräkoirien luonnetestaukseen suhtaudutaan testin vanhan palveluskoiramaineen vuoksi vierokseen. Ruotsissa kansallinen mäyräkoirajärjestö sen sijaan toivoo koirien luonteita selvitettävän luonnetestistä edelleenkehitetystä MH-kuvauksessa (Mentalbeskrivning Hund).

Pitkäkarvaisen mäyräkoiran luonteisiin on saatava parannusta valitsemalla jalostukseen ensisijaisesti luolakoirien taipumuskokeissa tai luolakoirien metsästyskokeissa palkittuja koiria.

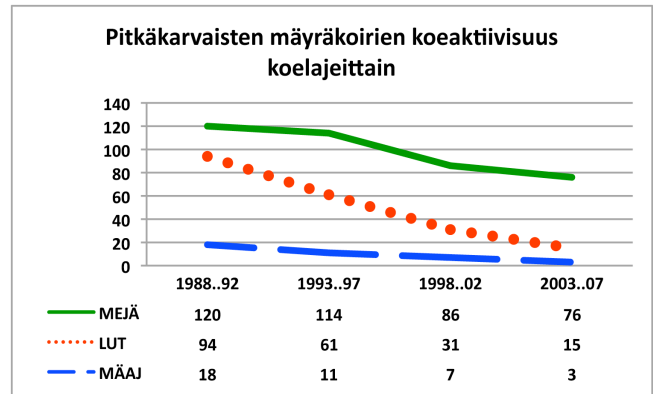
4.3.2 Käyttöominaisuudet

Normaalikokoisten mäyräkoirien rodunomaisia kokeita ovat luolakoirien taipumuskoe (LUT), luolakoirien metsästyskoe (LUME), mäyräkoirien ajokoe (MÄAJ), metsästyskoirien jäljestämiskoe (MEJÄ), vahingoittuneen hirvieläimen jäljestyskoe (VAHI) sekä luolakoirien vesiriistakoe (VERI). Kun mäyräkoirien todellisesta metsästyskäytöstä ei ole tilastoja, rotumääritelmässä kuvatun metsästyskyvyn toteutumista voidaan seurata vain käyttökokeissa dokumentoitujen tulosten avulla. Todellinen metsästyskäyttö tulisi selvittää esimerkiksi kyselytutkimuksen avulla.

Kuvaajat havainnollistavat pitkäkarvaisten mäyräkoirien koeaktiivisuuden eli sen, moniko koira on käynyt eri koemuodoissa. Nuorimman sukupolven osalta on muistettava, että tuloksia voi käytännöllisesti katsoen olla vain noin puolelta rekisteröidyistä koirista. Nuorimmat eivät ole vielä ehtineet koeraansa aloittaa.

Koelajeittain esitetty koeaktiivisuusgraafi ilmentää kokeissa käyneiden koirien määrää. Sitä tarkasteltaessa on pidettävä mielessä, että rodussa on runsaasti useammassa koemuodossa kilpailleita koiria.

Luolakoirien taipumuskokeen (LUT) tarkoitus on selvittää jalostusta varten koiran taipumukset ja sopivuus luolassa työskentelyyn. Koe tapahtuu keinoluolassa. Siihen saavat osallistua 15 kuukautta täyttäneet koirat. Koe alkaa tyhjän luolan tarkastuksella. Sitä seuraa riistakoe, jossa riistaeläimenä on tarhakettu. Koiran on mentävä luolaan, etsittävä kettu ja ilmoitettava haukkumalla sen löytymisestä. Sen jälkeen koiran annetaan seurata kettua.

Koe on fyysisesti erittäin vaativa ja kestää 20 minuuttia. Kokeen kestäessä arvostellaan koiran intoa, sitkeys ja riistankäsittelytaito. Koira saa kehitysstettaan vastaavan tuloksen (LUTE-LUTA). Kahden B-kehityssteen tuloksen saavuttamisen jälkeen koira pääsee yrittämään A-kehityssteen tulosta. A-kehityssteen saavuttaminen vaatii hiekkasteen läpäisyn ja kettua voimakkaasti painostavan työskentelytavan.

A-tuloksen saaneesta koirasta, jolla on merkintä luonnonluolan tarkastuksesta ja näyttelystä vähintään arvosana H (hyvä rotunsa edustaja), tulee käyttövalio, FIN KVA-L. A-tuloksen saavuttanut koira ei voi enää osallistua luolakoirien taipumuskokeeseen.

Heinäkuuhun 2008 mennessä raportoituihin luolakoirien taipumuskokeisiin oli pitkäkarvaisista normaalikokoisista mäyräkoirista (rekisteröity ajanjaksolla 1988–2006) osallistunut 4,6 prosenttia. Karkeakarvaisten normaalikokoisten vastaava osallistumisprosentti oli 11,2, lyhytkarvaisten 14,4.

LUT	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
käyneitä	94	61	31	15
tuloksen saaneita	82	52	26	11
LUTB-A	35	22	14	7

Luolakoirien metsästyskokeessa (LUME) mäyräkoiraa testataan aidossa metsästystilanteessa. Metsälle lähtevät koiran ja koiranomistajan lisäksi luolakoetuomari ja avustajat. Koe antaa luolakoirien taipumukoetta monipuolisemman kuvan koiran ominaisuuksista. Siinä paljastuvat koiran kyky löytää riista, riistan käsittelytapa, noutotaipumukset ja yhteistyö omistajan kanssa – kaikki tärkeitä ominaisuuksia metsästystilanteessa. Koe saattaa kestää tunteja ja yllätysmomentti on aina läsnä. Arvostelu on joko hyväksytty tai hylätty.

Hyväksytty tulos edellyttää saaliin saamista. Kaksi hyväksyttyä tulosta saaneesta koirasta tulee metsästysvalio, FIN KVA-M. Käyttövalion arvon saavuttanut koira ei voi enää osallistua luolakoirien metsästyskokeeseen.

Hyväksytyyn tulokseen (LUME1) oli metsästyskauden 2007–08 loppuun mennessä yltänyt 6 pitkäkarvaista normaalikokoista mäyräkoiraa.

Mäyräkoirien ajokokeen (MÄAJ) tarkoitus on testata jalostusta varten mäyräkoiran ajo-ominaisuuksia. Kokeessa koira voi ajaa jänistä, kauriseläintä tai kettua. Koiranomistaja valitsee ajettavan eläimen. Koemaastoon lähtevät koiran ja ohjaajan lisäksi yksi tai kaksi palkintuomaria sekä maasto-opas. Koe on joko yksipäiväinen koe tai ns. pitkä ajokoe, jossa koiranomistaja ja palkintuomari sopivat keskenään kaksiviikkoisjaksolta sopivan koepäivän.

Kokeessa koiran on jäljitettävä saaliseläin ja ajettava sitä haukkuen. Hyvä ajava koira on vahva ja sitkeä ja sillä on kuuluva, sointuva haukku. Arvosteluun vaikuttavat ajoaika ja ajo-ominaisuudet. Kolme kertaa ensimmäisen palkinnon saaneesta koirasta tulee käyttövalio, FIN KVA-A.

Ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä pitkäkarvaisista normaalikokoista mäyräkoirista ajokokeisiin on osallistunut 0,9 prosenttia. Karkeakarvaisten osallistumisprosentti on 5,7 ja lyhytkarvaisten 2,8.

MÄAJ	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
käyneitä	18	11	7	3
tuloksen saaneita	3	1	1	2
MÄAJ-1	0	1	1	1

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (MEJÄ) tarkoitus on testata koiran kykyä seurata verijälkeä. Kokeeseen voivat osallistua 9 kuukautta täyttäneet mäyräkoirat, ja se on pitkäkarvaisten normaalikokoisten mäyräkoirien yleisin koemuoto.

Kokeessa riistarikkaaseen ja maastoltaan vaihtelevaan metsään vedetään verijälki, jota koiran tulee itsenäisesti seurata 6 metriä pitkään naruun kytkettynä. Kokeessa on kaksi luokkaa, avoin luokka ja voittajaluokka. Ennen maastoon lähtöä testataan koirien laukauksensieto.

Avoimen luokan jälki on noin 900 metrin ja voittajaluokan jälki noin 1200 metrin pituinen. Verta jäljellä on 1/3 litran verran ja jäljen päässä "kaatona" on hirvieläimen sorkka. Avoimen luokan (AVO) jälki on vähintään 12 tunnin ja voittajaluokan (VOI) jälki 18 tunnin ikäinen.

Saatuana kaksi ensimmäistä palkintoa avoimessa luokassa koira siirtyy voittajaluokkaan. Kolme voittajaluokan ensimmäistä palkintoa saaneesta koirasta tulee jäljestämisvalio, FIN JVA.

MEJÄ	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
käyneitä	120	114	86	77
tuloksen saaneita	81	77	57	52
VOI-tulos	36	31	21	14

Ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä pitkäkarvaisista normaalikokoisista mäyräkoirista jäljestämiskokeissa on käynyt 9 prosenttia. Karkeakarvaisten aktiivisuusprosentti on 5, lyhytkarvaisten 9.

Luolakoirien vesiriistakokeen (VERI) tarkoitus on tuoda esiin luolakoirien taipumukset vesilinnun metsästyksessä. Kokeessa testataan koiran halua hakea, jäljestää ja noutaa vesiriistaa. Koiran on haettava kaislikosta ja vedestä, noudettava vedestä lintu sekä seurattava maalla linnun laahausjälkeä. Kykynsä osoittanut koira voidaan palkita 1., 2. tai 3. palkinnolla.

Pitkäkarvaisista normaalikokoisista mäyräkoirista vesiriistakokeeseen on osallistunut 9 koira, joista 6 on saanut tuloksen.

Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeen (VAHI) tarkoitus on selvittää koiran ja ohjaajan kyky seurata vahingoittuneen riistaeläimen jälkiä. Kokeeseen osallistuvalla koiranohjaajalta edellytetään, että hän on koiransa kanssa viranomaisten käytettävissä vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämistilanteessa.

Kokeeseen saavat osallistua kaikki yli 9 kuukauden ikäiset rekisteröidyt koirat, joiden ohjaajalla on metsästyskortti sekä hyväksytty ja voimassa oleva ampumakoe. Verijäljen pituus on 1,5–2 km ja siihen käytetään 1/3 litraa verta. Jäljen ikä on vähintään 18 tuntia. "Kaatona" on hirvieläimen sorkka.

Koira saa kokeesta tuloksen hyväksytty tai hylätty. Kaksi kertaa hyväksytyyn tuloksen saanut koira ei enää saa osallistua VAHI-kokeeseen, mutta voi kokeilla taitojaan hirvenjäljestyskokeessa (HIRV-J) ja tavoitella FIN KVA-J -arvoa.

Vuonna 2007 käyttöön tulleen kokeeseen on osallistunut ja sen hyväksytysti suorittanut yksi pitkäkarvainen mäyräkoira.

4.3.3 Muut harrastuslajit

Pitkäkarvaisilla mäyräkoirilla harrastetaan rodunomaisten koemuotojen lisäksi ketteryyslajia, agilityä

(AGI) ja tottelevaisuuskokeita (TOKO). Agility on saavuttanut suuren suosion koiraharrastajien keskuudessa näyttävänä ja vauhdikkaana lajina. Laji ei ole mäyräkoirille sopivin mahdollinen harrastusmuoto niiden kondrodystrofisen rakenteen vuoksi, mutta silti agilitykilpailuihin on osallistunut 31 pitkäkarvaista mäyräkoiraa. Niistä 7 on syntynyt 2000-luvulla.

4.4 Terveys

Mäyräkoira on pitkäikäisen rodun maine. Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmän vähitellen kasvavassa kuolinsyytilastossa on tiedot 380 koirasta, joista karkeakarvaisia mäyräkoiria on 76. Mäyräkoirien keskimääräinen kuolinikä on tilaston mukaan 10 vuotta, mutta useat mäyräkoirat elävät yli 12-vuotiaiksi.

Pitkäkarvaisella mäyräkoiralla esiintyy samoja sairauksia kuin muillakin mäyräkoirilla.

Mäyräkoirarotujen eli koko FCI4-ryhmän sairaudet on esitelty tarkemmin liitteessä 9.2. Tässä luvussa nostetaan esiin tilastoitavissa olevat ongelmat eli PEVISA-ohjelmaan sisältyvät silmäsairaudet PRA, perinnöllinen kaihi (katarakta, HC) ja hankalimmaksi vastustettavaksi osoittautunut keratitisi, ja PEVISA:n ulkopuolisista ongelmista seuratuimmat eli selkärangan välilevytyrä ja epilepsia. Toistaiseksi PEVISA:n ulkopuolella olevista mutta yleistyvistä silmäongelmista tarkasteluun on otettu ylimääräiset ripset ja karvat (distichiasis, cilia, trichiasis), PHTVL/PHPV ja PPM.

Liitteessä 9.2. selvitetään edellisten lisäksi tarkemmin polvilumpion sijoiltaanmenoa, joka sisältyy pienoismäyräkoirien PEVISAan, verkkokalvon kehityshäiriötä (RD), allergisia iho-oireita, Cushingin oireyhtymää, sydänlappärappeumaa, korvalehtien karvattomuutta, acanthosis nigricans -ihotautia, histiosytoomaa, nikamaepämuodostumia ja välimuotoisia nikamia sekä raajojen luiden kasvulinjojen liian aikaista sulkeutumista, kasvaimia, lisääntymisongelmia, ruokatorven laajentumaa ja hammasongelmia, synnynnäisiä vikoja kuten purentaongelmia, häntämukia ja kivespuutoksia. Tunnetuista sairauksista liitteessä ovat mukana myös von Willebrandin sairaus, Ruotsissa diagnosoitu "jaktödem" sekä geenitestillä havaittavissa oleva narkolepsia.

Liitteessä kuvattujen sairauksien yhteydessä on myös jalostussuosituksia.

Suomen Mäyräkoiraliiton vuonna 1999 tekemässä terveyskyselyssä ei vastauksia analysoitu roduittain. 125 saadusta ilmoituksesta 48 raportoi selkäongelmista ja 18 sydänvaivoista.

Vastaavaan kyselyyn vuonna 2004 saatiin tiedot 53 pitkäkarvaisesta mäyräkoirasta. Selkäongelmia ilmoitettiin 12, sydänvikoja 9 ja kasvaimia 5.

Terveyskyselyt ovat vanhoja, ja nykytilanne edellyttää uuden kartoituksen tekemistä. Myös rodun omaa selvitystä mäyräkoirien kuolinsyistä ja -iästä kaivataan.

Yliopistollisen eläinsairaalan (YES) potilasmateriaalissa ajalta 1993–2000 on 201 pitkäkarvaista mäyräkoiraa. Yleisin diagnoosi on selkäongelma (26 koiraa, 13 %), hampaisiin liittyvät vaivat (21 koiraa) ja mahasuolikanavan tulehdus (11 koiraa). Sydämen läppävikoja ai-

Tottelevaisuuskokeet eivät perinteisesti ole mäyräkoirien vahvin koemuoto. Metsästyskoiran olisi hyvä osata myös perustottelevaisuutta. Pitkäkarvaisista mäyräkoirista löytyy ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä merkintä 26 koiran TOKO-aktiivisuudesta. Tottelevaisuusvalion arvon on saavuttanut yksi pitkäkarvainen mäyräkoirauros, *Erkanso'n Flipper* vuonna 1996.

neistosta löytyy vain 2 tapausta ja epilepsiaa 1. Eläinsairaalan potilasmateriaali on valikoitunut pääkaupunkiseudulle lähetepotilaisiin ja päivystystapauksiin.

4.4.1 Silmäsairaudet

Jalostukseen käytettäviltä pitkäkarvaisilta normaalikoisilta mäyräkoirilta edellytetään, etteivät ne sairasta etenevää verkkokalvon surkastumaa (PRA), perinnöllistä harmaakaihia (HC) eikä keratitista. Silmälausunto-oikeuden omaavan eläinlääkärin lausunto ei astutushetkellä saa olla 24 kuukautta vanhempi.

PEVISA	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Tutkittu	279	273	198	174
PRA		3		1
HC	1		1	2
Keratitisi	6	6	7	1

Vakavien, sokeuttavien silmäsairauksien, PRA:n ja perinnöllisen kaihin (HC) esiintyvyys on alhainen. Keratitisi aiheuttaa hoitamattomana koiralle jatkuvaa tai toistuvaa kipua ja sokeutta.

Virallisen silmätarkastuslausuntolomakkeen muutoksen myötä myös muita, toistaiseksi PEVISAan kuulumattomia silmämuutoksia on alettu rekisteröidä.

Mäyräkoirilla esiintyvistä ylimääräisistä ripsistä ja karvoista (distichiasis, cilia aberranta, trichiasis) voi aiheutua koiralle kivuliaitakin ongelmia, jotka hoitamattomina voivat vahingoittaa silmää.

PHTVL/PHPV eli linssin ja silmänpohjan välisen, sikiöaikaisen verisuoniverkoston vajaa surkastuminen sekä PPM (sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteet värikalvossa) on useissa tapauksissa merkitty tulkinnanvaraisiksi.

Muut	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Ylim. ripset	11	8	7	10
PHTVL/PHPV	3	1	5	3
PPM	3	7	7	9

Kaikissa näissä PEVISA-ohjelman ulkopuolisissa perinnöllisiksi todetuissa silmäsairauksissa suositellaan, että käytettäessä lievimpiä asteita jalostukseen toisen

osapuolen tulisi olla terve. Vakavampia asteita potevia koiria ei tulisi käyttää jalostukseen lainkaan.

PEVISAan liittyviä silmätarkastuksia tehdään lähes pelkästään jalostukseen aiotuille koirille, joten tarkastettavat koirat ovat pääosin nuoria tai keski-ikäisiä. Myös vanhempia koiria pitäisi tarkastuttaa, sillä PRA ja perinnöllinen kaihi voivat ilmetä vasta 7–9 vuoden iässä tai jopa myöhemmin.

4.4.2 Selkäongelmat

Mäyräkoirien välilevytyrän esiintyvyydeksi on arvioitu ulkomaisissa tutkimuksissa noin 20 %. Suomesta ei esiintyvyytilastoja ole. Suomen Mäyräkoiraliiton jalostustoimikunnalle on vuosina 1970–2000 tullut tieto 56 keskävaikeasta pitkäkarvaisesta mäyräkoirasta.

1990-luvun lopulla alkaneissa vapaaehtoisissa selkäkuvauksissa välilevyjen kalkkeutumien kartoittamiseksi on joulukuun alkuun 2008 mennessä käynyt 123 pitkäkarvaista mäyräkoiraa. Näistä 84 on kuvattu suositellussa eli 24–42 kuukauden iässä, jolloin kaikkien kalkkeutumien katsotaan näkyvän eikä kalkkeutumien katoaminen ole vielä alkanut. Kuvaustulokset on eritelty koirien rekisteröintivuoden mukaan.

Selkätulos, suositusässä kuvatut	1993–97	1998–02	2003–07	Yht.
terve = K0	2	6	12	20
lievä aste = K1–K2	3	9	34	46
keskivaikea = K3–K4		2	8	10
vaikea = K5 tai enemmän		3	5	8
kuvattu yht.	5	20	59	84

Selkätulos, liian nuorina tai vanhoina kuvatut	1993–97	1998–02	2003–07	Yht.
terve = K0	4	6	6	16
lievä aste = K1–K2	2	6	3	11
keskivaikea = K3–K4		4	5	9
vaikea = K5 tai enemmän	1	2		3
kuvattu yht.	7	18	14	39

Jalostussuosituksena on ollut, että vaikeasti kalkkeutuneita (K5 tai enemmän) ei jalostukseen käytettäisi. Täyskieltoa ei voida antaa, mutta vaikeasti kalkkeutuneiden jalostuskäytössä on tarkka harkinta paikallaan.

Kalkkeutumien kartoitus perustuu useisiin ulkomaisiin tutkimushavaintoihin kalkkeutumien periytyvyydestä ja niiden yhteydestä välilevytyrään. Lokakuussa 2008 ilmestyneessä artikkelissa tanskalaiset tutkijat (Vibeke Jensen et al) määrittivät, että jokainen kalkkeutuma lisäsi välilevytyrän riskiä. Siten koiralla, jolla on esimerkiksi viisi kalkkeutumaa, on noin nelinkertainen riski sairastua verrattuna koiraan, jolla ei ole kalkkeutumia.

Kuvatuista koirista jälkeläisiä on saanut 67 koira, joista 6:lla on havaittu kalkkeutumia 5 tai enemmän. 537 koiralla on vanhemmat, joista toinen tai erittäin harvassa

tapauksessa molemmat on kuvattu. Vaikeasti kalkkeutuneiden koirien jälkeläisiä on 63.

Vapaaehtoisten kuvausten ongelmana on, että kuvaustuloksia ei saada järjestelmällisesti sekä vanhemmita että jälkeläisistä. Lisäksi kuvaustilastoja vinouttaa se, että muutamat kasvattajat kuvauttavat runsaasti koiria, kun taas toiset, paljonkin kasvattavat kennelit eivät kuvautta lainkaan.

4.4.3 Epilepsia

Epilepsiassa aivojen sähköinen toiminta häiriintyy kohtauksittaisesti. Epilepsia voi olla primaarista tai sekundaarista. Periytyvä epilepsian muoto on primaarinen. Suomessa primaarista epilepsiaa esiintyy kaikissa rotumuunnoksissa ja etenkin pitkäkarvaisissa mäyräkoirissa.

Kasvattajien ja koiranomistajien ilmoittamia epileptisiä koiria jalostustoimikunnan tietokantaan on kertynyt 22. Todellisuudessa epileptikkoja lienee huomattavasti enemmän, ja tilannetta on syytä pitää hälyttävänä. Kyselytutkimus tilanteen kartoittamiseksi on käynnistetty. Geenitestityöryhmä on kerännyt verinäytteitä tutkija Hannes Lohen tutkimusryhmälle sairautta aiheuttavan geenivirheen löytämiseksi ja geenitestin kehittämiseksi.

4.4.4 Lisääntymiskyky

Mäyräkoiranarttujen kiimat ovat yleensä voimakkaita ja säännöllisiä. Urokset ovat rakenteestaan huolimatta tavallisesti hyviä astujia. Keinosiemennyksiä ei juuri tarvita.

Mäyräkoirien hyvien lisääntymisominaisuuksien turvaamiseksi keinosiemennyksiin ei tule turvautua muulloin kuin siirto- tai pakastesperman käytön yhteydessä. Nartuista kiinnostumattomat, pehmeät ja pelokkaat urokset tulee karsia jalostuksesta.

Synnytykset ovat pääsääntöisesti luonnollisia. Supistusseikkoutta esiintyy jonkin verran, minkä vuoksi supistuksia voimistavaa lääkitystä tai keisarinleikkausta saatetaan tarvita. Mäyräkoiranartut ovat hyviä emoja eivätkä tarvitse ihmisen apua pentujen hoidossa.

Keskimääräiset pentuekoot ovat 2000-luvulla nousseet aiempiin sukupolviin verrattuna.

Keskimääräiset pentuekoot sukupolvittain			
1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
4,6	4,2	4,3	5,1

Keskimääräiset pentuekoot 2003–2007				
2003	2004	2005	2006	2007
4,6	4,9	5,4	4,9	5,6

Pennuissa esiintyy jonkin verran kivesvikoja, napatyriä, häntämutkia ja parentavikoja. Määristä ei ole tilastoa.

4.4.5 Tilanne ja suositukset muissa maissa

Useimmissa mäyräkoiramaissa terveyden tutkiminen ja tilastointi on satunnaista, mikä tulisi muistaa tuonteja suunniteltaessa. Jopa monessa WUT:n (Welt Union Teckel) suuressa jäsenmaassa on vallalla asenne, että mäyräkoirilla ei ole sairauksia eikä esimerkiksi silmien tutkiminen ole pakollista. Saksan terveystuloksia ei liiemmin tilastoida, vaikkakin tiedot löytyvät rodun vuosikirjoista (Zuchtbuch). Suomen kannalta yleisimpien tuontimaiden Viron ja Venäjän terveystilanteesta tietoja ei ole käytettävissä lainkaan.

FCI:n ulkopuolisessa Iso-Britanniassa koirien silmiä tutkitaan vapaaehtoisesti, mutta tuloksia ei julkaista järjestelmällisesti. Britit voivat halutessaan käyttää amerikkalaista koirien silmätautien CERF-tietokantaa (*Canine Eye Registration Foundation*), joka perii koiran tietojen rekisteröinnistä maksun. CERF on yhteistyössä alunperin koirien lonkkadysplasian tiedonkeruusen perustetun OFA:n (*Orthopedic Foundation for Animals*) kanssa.

Tuoreimpien tilastojen mukaan tutkituista mäyräkoirista 4,8 prosentilla on tavattu PRA (rekisteröityjä tietoja 21) ja 6,2 prosentilla patellaluksaatiota (113 rekisteröityä tietoa). Rotumuunnoksia ei ole eritelty.

Mäyräkoirien terveyttä seurataan tarkimmin Pohjoismaissa. Tulosten asettamat rajoitukset ja suositukset kuitenkin vaihtelevat.

Kun Suomessa pitkäkarvaisten mäyräkoirien jalostuksen esteenä ovat sekä PRA, kaihi että keratitit, Ruotsissa vain havaittu PRA estää jalostuskäytön. PRA-tapauksia ei 10 viime vuoden aikana ole löydetty ruotsalaisista pitkäkarvaisista mäyräkoirista. Erilaisia kaihitapauksia on vastaavana aikana ollut 4.

Norjassa ja Tanskassa silmien tutkiminen on vapaaehtoista eikä rekisteröintirajoituksia ole. Tanskalaisia pitkäkarvaisista on silmätutkimuksissa löydetty 17 koiraa, joista viidellä on eriasteinen kaihi, kuudella distichiasis, neljällä keratitit ja kahdella PPM. Norjassa vapaaehtoisesti silmätutkituista 41 pitkäkarvaisesta mäyräkoirasta on löydetty yksi kaihitapaus.

Selkiä on viime vuosina kuvattu sekä Tanskassa että Norjassa. Dansk Gravhundeklub eli Tanskan mäyräkoiraliitto suosittaa, että kaikki 1.7.1998 jälkeen syntyneet koirat selkäkuvataan ennen jalostuskäyttöä. Koiria, joilla on kalkkeutumia 3 tai 4 voidaan käyttää jalostukseen rajoitetusti (1–2 pentuetta) sellaisen partnerin kanssa, jolla on korkeintaan yksi kalkkeutuma. Kuvattuja koiria on kaikkiaan noin 480. Niistä 35 on pitkäkarvaisia, joista 2 on terveitä ja 12 vaikeasti kalkkeutuneita.

Norjassa on kuvattu noin 100 koiraa. Niistä 34 on pitkäkarvaisia mäyräkoiria, joista 17:llä ei ole havaittu lainkaan kalkkeutumia. Vaikeasti kalkkeutuneita on kuvattujen joukossa 4. Selkäkuvattujen jalostuskäytössä noudatetaan samoja ohjeita kuin Tanskassa.

Matadorijalostuksen kitkemiseksi Svenska Taxklubben on antanut suosituksen urosten pentuerajasta. Pitkäkarvaisilla mäyräkoirilla raja on 5 pentuetta. Tanskassa ylikäyttöä valvoo Tanskan kennelliitto. Uroksen pentumäärä sen koko elinaikana ei saa ylittää 25 prosenttia rodun vuosittaisesta rekisteröintimäärästä tai 5:ttä prosenttia uroksen oman sukupolven aikana syntyneestä pentumäärästä. Rajan ylittyessä kennelliitto asettaa koiran jälkeläiset rekisteröintikieltoon.

4.5 Ulkomuoto

Rotumääritelmän mukaan mäyräkoira on matala, lyhytraajainen ja pitkänomainen. Maavara on noin 1/3 säkäkorkeudesta ja korkeuden suhde rungon pituuteen on 1 : 1,7–1,8.

Mäyräkoiran tulee olla ryhdikäs, tiivisrakenteinen ja lihaksikas. Sen pään asento on ylväs ja ilme tarkkaavainen. Lyhyistä raajoistaan huolimatta mäyräkoira liikkuu ketterästi.

Mäyräkoiralla tulee olla vahvat leuat ja moitteeton purenta. Mitä vahvemmat ovat leuat, sitä pienempi on alttius hampaiden kiinnityskudoksen tulehdukselle.

Karvoihin on katsomista

Pitkäkarvaisen mäyräkoiran karvapeite on kiiltävä, sileä ja hieno. Korvalehtiin, rintaan, vatsan alle, raajojen takapinnoille ja hännän alapinnalle muodostuu hapsut. Takki vaatii säännöllistä hoitoa mm. korvien taakse ja "pöksyihin" syntyvien takkujen vuoksi.

Oikeanlaatuinen pitkä karva on sileä ja ruumiinmyönteinen. Hapsut eivät ole liian runsaat. Vääränlainen pitkä

karva on untuvainen ja huonosti suojaava. Metsästyskoiralla liian runsas turkki on työläs hoidettava.

Suuri ei ole kaunista

Nykyisen rotumääritelmän mukaan normaalikokoisten mäyräkoirien rinnan ympärys on yli 35 cm ja paino enintään noin 9 kg.

Mäyräkoiran koko on hinautunut hitaasti ylöspäin. Raskaiden ja syvärintaisten angloamerikkalaisten mäyräkoirien sekoittaminen mannereurooppalaisiin sukuihin on muuttamassa mäyräkoiran tyyppiä alkuperäiseen metsästystehtävään sopimattomaksi.

DTK (Deutsche Teckelklub) ja WUT (Welt Union Teckel) ovat pyrkineet torjumaan eräiden FCI:n (Fédération Cynologique Internationale) jäsenmaiden yritykset rotumääritelmän muuttamisesta koon osalta sallivammaksi. Näyttelykehissä suuntaus on jo vuosia ollut nimenomaan suurikokoisia suosiva.

Koolla ja rintakehän muodolla on suuri merkitys luolametsästyksessä. Liian syvä rintakehä estää koiraa liikkumasta tehokkaasti maan päällä ja alla. Ylisuuren koi-

ran on vaikea edetä luolastossa ja se on altis loukkaantumisille, koska saaliseläimen iskujen väistäminen on työstä.

Koolla on merkitystä myös ajometsästyksessä. Metsästyslain mukaan sorkkaeläimiä ei saa Suomessa ajattaa yli 28 cm korkeilla koirilla. Ahvenanmaan lainsäädännössä kokorajoitusta ei kuitenkaan ole, ja Suomen Kennelliitto onkin tehnyt esityksen rajoituksen poistamisesta myös manner-Suomessa. Koko vaikuttaa myös ajotaan. Liian suuri ja korkearaajainen mäyräkoira ajaa liian nopeasti, jolloin ajettava kaikkoaa helposti kauaksi metsästäjästä.

Värillä on väliä

Pitkäkarvaiset mäyräkoirat ovat yleensä syvän punaisia tummin peitinkarvoin tai ilman niitä tai mustia punaisin merkein. Mustat ja punaiset laikulliset ovat "väriajlostuksen" seurauksena kannassamme viime vuosina runsastuneet.

Mäyräkoiralla satunnaisesti esiintyviä värejä ovat kermanvärinen ja juovikas, joita esiintyy erityisesti englantilaisissa mäyräkoirapopulaatioissa. Erittäin harvinaisia värejä kaikkialla maailmassa ovat valkolaiikulinen, sininen ja isabella. Meillä ne kuuluvat väreihin, jotka ovat kiellettyjä.

Turkinväriin liittyy tietyissä tapauksissa terveysongelmia.

- **Homotsygootti merle:** Aiheuttaa alkion varhaisen kuoleman tai tuottaa yksilön, jolla silmän ja korvan rakenteiden epämuodostumien riski on kohonnut
- **Sininen (haalistunut musta) sekä isabella**

(haalistunut ruskea): Kohonnut alttius karvatuppien kehityshäiriölle, dysplasilta. Karvatuppien dysplasiaa sairastavalla koiralla on pentuaikana normaali karvapeite, mutta koiran aikuisuudessa karvapeite ei enää uusiudu normaalisti. Ihoon kehittyä krooninen tulehdus ja karvapeite käy harvaksi.

- **Valkokirjava (piebald):** Kohonnut alttius alentuneelle kuulolle tai kuuroudelle. Kuurous voi olla tois- tai molemminpuolista. Piebald-väritys on suosittu mutta myös kiistanalainen pohjoisamerikkalaisten mäyräkoirakasvattajien keskuudessa.

Suomen Kennelliiton rekisteröintisääntöjen mukaan kahden laikullisen eli merle-värisen koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Punaisen mäyräkoiran parittaminen merle-värisellä yksilöllä on jossain määrin ongelmallista. Vastasyntyneellä punamerlellä pennulla laikut näkyvät selvästi, mutta täysikasvuisella yksilöllä huomattavasti heikommin. Ellei väriä ole kirjattu rekisteröinnin yhteydessä oikein, on vaarana kahden punamerlen yhdistäminen myöhemmin vahingossa. Laikullisuuden toteamiseksi on olemassa geenitesti.

Erikoisten värien jalostamiseen on syytä suhtautua pidättyväisesti. Rotuominaisuudet eivät saisi kärsiä väriajlostamisesta, ja erikoisiin väreihin liittyvät terveusriskit tulisi pitää mielessä. Mäyräkoiran historiasta ja eri maiden erilaisista jalostuskäytännöistä johtuen tuontikoirien jälkeläisissä voi esiintyä aiemmin sallittuja, nykyisin ei-hyväksytyjä värejä. Ne kannattaa rekisteröidä EJ-rekisteriin, jotta ei-hyväksytyistä väreistä päästään eroon.

4.5.1 Ulkomuodon arvioiminen jalostusta varten

Koiran ulkomuoto voidaan arvioida jalostusta varten virallisessa koiranäyttelyssä tai rotujärjestön jalostustarkastuksessa.

Näyttelyarvostelu ei ole yksityiskohtainen, koska arvosteluaiakaa koiraa kohden on ainoastaan muutamia minuutteja. Koiran vahvuudet ja vakavat puutteet tulevat kuitenkin yleensä huomatuiksi. Aggressiivisesti tai hyvin pelokkaasti käyttäytyvä koira samoin kuin koira, jolla on esimerkiksi vakava parentavika tai hännän nikamavika saa arvosanan "hylätty", HYL. Hylätty-arvosanan saanutta koiraa ei suositella jalostukseen käytettäväksi.

Koiranäyttelyt ovat viime vuosikymmeninä ajautuneet pois päin alkuperäisestä jalostusta palvelevasta tarkoituksestaan ja muuttuneet kilpailullisemmiksi. Korkeimpien laatupalkintojen ERI (erinomainen) ja EH (erittäin hyvä) osuus on vuosi vuodelta runsastunut niin, että vähintään EH on jaettu 70–80 prosentille näyttelyissä käyneistä mäyräkoirista kaikissa muunnoksissa.

Ulkomuototuomarit näkevät runsaasti koiria ja voivat halutessaan ja laatuarvosteluasteikkoa

laajasti hyödyntäen vaikuttaa merkittävästi rotujen kehitykseen. Suomen Mäyräkoiraliiton ulkomuototuomari-koulutuksessa korostetaan oikeaa koon arvostelua.

4.5.1.1 Näyttelyt

Koiranäyttelyissä mäyräkoirat arvostellaan omana roturyhmänään (FCI 4) ja yhdeksänä rotuna.

Näyttelytulosten perusteella pitkäkarvainen mäyräkoira on ulkomuodoltaan erittäin hyvä ellei peräti erinomainen. Jokaisesta sukupolvesta yli 40 prosenttia on käynyt koiranäyttelyssä, ja vähintäänkin rotunsa erittäin hyväksi edustajaksi (I/EH) arvioidaan yhä useampi, jopa kolme koiraa nejästä ellei useampikin. Vuonna 2003 voimaantullut sääntö, jonka mukaan koiran sertifikaattikelpoisuus on määritettävä jo laatuarvostelussa, saattaa selittää korkeimman laatupalkinnon (ERI) runsastumisen nuorimmassa sukupolvessa.

Näyttelyarvostelujen mukaan puutteita esiintyy jonkin verran rintakehän muodossa (lyhyt / kapea rintakehä), alaleuassa (kapea ja heikko) sekä raajojen kulmauksissa ja liikkeissä.

Korkein näyttelytulos	rekisteröintivuosi			
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
rekisteröity	1515	1333	773	794
käyneitä	747	568	341	360
käyneitä rekister. %	49	43	44	45
SA/ERI %	34,3	44,5	54,8	68,3
1/EH %	40,0	30,8	26,4	22,8
SA/ERI+1/EH	74,3	75,3	81,2	91,1
2/H %	19,8	20,1	15,5	7,5
3/T %	3,2	2,7	0,9	0,3
0/HYL %	2,1	1,9	1,8	0,8
EVA/-	0,6	-	0,6	0,3

4.5.1.2 Jalostustarkastukset

Jalostustarkastuksen tarkoituksena on saada koirista selkeämpi, yhtenäisempi ja tarkempi arvio kuin näyttelyarvostelussa. Samalla pyritään löytämään uusia, hyviä jalostukseen sopivia koiria. Koiran omilla ominaisuuksilla ei ole mitään merkitystä jalostuksen kannalta, jos ne eivät ole periytyviä. Periytyminen voidaan arvioida vain esivanhempien ja jälkeläisten ominaisuuksien perusteella.

Jalostustarkastuksen suorittavat ulkomuototuomari ja jalostustoimikunnan edustaja. Koira mitataan ja punnitaan. Mitattavia kohteita on 7, joiden perusteella mittasuhteet määritellään. Rakenteen arvostellaan seisottamalla koira pöydällä ja liikuttamalla sitä maassa. Myös koiran käyttäytyminen arvostellaan.

Loppulausunnossa koira, jossa todetaan vain vähäisiä puutteita, saa arvosanan "hyväksytty" ja koira on jalostukseen suositeltavissa. Koira, jossa todetaan useita puutteita, jotka eivät kuitenkaan ole kovin merkityksellisiä, saa arvosanan "hyväksytty varauksin", jolloin jalostuskäytössä puutteiden hallinnassa pitämiseen on kiinnitettävä huomiota.

Koira, jossa on merkittäviä mutta ei vakavia puutteita saa arvosanan "ei suositella jalostukseen". Koira, jossa on yksikin vakava puute, saa arvosanan "hylätty" eikä sitä tule käyttää jalostukseen.

Keskiarvomitat kg & cm	Tarkastettujen rekisteröintivuosi			
	1988–92	1993–97	1998–02	2002–07
tarkastettu yht.	44	86	46	39
tarkastettu uroksia	28	41	23	18
tarkastettu narttuja	16	45	23	21
paino urokset	9,4	9,3	9,8	9,5
paino nartut	7,0	7,7	8,1	7,8
rinnanpääryys urokset	40,3	41,5	42,7	42,3
rinnanpääryys nartut	40,1	38,9	40,1	39,1

Nykymuotoiset jalostustarkastukset alkoivat 1994, ja niihin on osallistunut 215 pitkäkarvaista mäyräkoiraa. Koirat ovat valikoituneet jalostustarkastuksiin satunnaisesti

eikä yksittäisten koirien jalostuksellista merkitystä ole päästy arvioimaan jälkeläisten perusteella. Parasta jalostustarkastusten antia ovat olleet koirien koossa ja mittasuhteissa tapahtuneiden muutoksien havainnointi.

Jalostustarkastusten perusteella pitkäkarvaisten mäyräkoirausten koko on yli rotumääritelmän enimmäispainon "noin 9 kiloa". Jalostustarkastettujen normaalikuntoisten urosten painon keskiarvo on 9,3 kg. Myös liian korkeita yksilöitä on alkanut esiintyä. Normaalikuntoisten narttujen painon keskiarvo 7,5 kg on pysynyt rotumääritelmän mukaisena.

4.5.2 Rekisteriohjeen määräykset

Rekisteröinnin yhteydessä koiran rekisterinumeron perään liitetään karvanlaatua, kokoa ja väriä kuvaavat kirjaintunnukset.

Karvanlaatua ja kokoa kuvaavat kirjaintunnukset		
K lyhytkarvainen normaalikokoinen	R karkeakarvainen normaalikokoinen	L pitkäkarvainen normaalikokoinen
KZ, RZ, LZ kääpiömäyräkoira		KK, RK, LK kaniinimäyräkoira

Mäyräkoira voidaan siirtää muunnoksesta toiseen, jos sen koko tai karvanlaatu osoittautuu rekisterikirjaan ilmoitetusta poikkeavaksi.

Karkeakarvaisuus periytyy vallitsevasti lyhytkarvaisuuteen nähden ja lyhytkarvaisuus pitkäkarvaisuuteen nähden. Näin ollen karkeakarvainen mäyräkoira voi kantaa perimässään lyhytkarvaisuuden tai pitkäkarvaisuuden tekijää. Lyhytkarvainen voi kantaa perimässään pitkäkarvaisuuden tekijää.

Rodun historiasta ja eräiden maiden jalostusohjeistä johtuen karkeakarvaisista vanhemmista syntyy Suomessa harvakseltaan mutta säännöllisesti lyhytkarvaisia jälkeläisiä. Harvinaisempaa vaikkakaan ei tavatonta on pitkäkarvaisten jälkeläisten syntyminen lyhytkarvaisista tai karkeakarvaisista vanhemmista.

Karvanlaadun osalta muutos voidaan tehdä, kun koira on täyttänyt 9 kk. Muutos suurempaan kokoluokkaan voidaan tehdä, kun koira on täyttänyt 9 kk, jos sen voidaan selvästi todeta kuuluvan suurempaan kokoluokkaan. Siirto pienempään kokoluokkaan voidaan tehdä vasta koiran täytettyä 15 kk.

Kun pienoismäyräkoira syntyy kaniinimäyräkoiran ja kääpiömäyräkoiran yhdistelmästä, pennut rekisteröidään suuremman vanhemman rotuun eli kääpiömäyräkoiraksi.

Siirto muunnoksesta toiseen koon tai karvanlaadun mukaan voidaan tehdä ulkomuototuomarinlausunnon perusteella virallisessa koiranäyttelyssä tai kahden, rodun arvosteluun oikeutetun ulkomuototuomarin lausunnon perusteella. Siirto voidaan tehdä vain kerran ja koiran ennen siirtoa saavuttamat näyttelytulokset mitätöidään.

Normaalikokoisissa mäyräkoirissa siirrot koskevat vain yksittäisiä yksilöitä. Karvanlaadun vuoksi tehdyissä siirroissa siirretään tavallisimmin karkeakarvaisia yksilöitä lyhytkarvaisiin. Säännöllisesti, joskin harvaksen, siirretään normaalikokoisia kääpiöihin tai päinvastoin.

Siirrot ovat yleisempiä pienoismäyräkoirissa, ja ne kuvastavat populaatioiden kokoa ja jalostusyksilöiden määrää. Pitkäkarvaiset ja karkeakarvaiset pienoismäyräkoirat ovat muodostaneet riittävän suuret jalostuspopulaatiot, kun taas lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien populaatioiden synnyssä ja kasvussa koko- ja karvanlaatusiirroilla on ollut paljonkin merkitystä.

4.5.3 Koko- ja karvanlaatumuunnosten risteyttämistä koskevat säännöt

Rodun kotimaan rotujärjestö Deutsche Teckelklub (DTK) samoin kuin eurooppalaiset kattojärjestöt FCI ja Welt Union Teckel (WUT) katsovat, että koko- ja karvanlaatumuunnoksia on jalostettava toisistaan erillään ellei risteyttäminen ole muunnosten terveyden takia välttämätöntä. Kanta on ymmärrettävä, sillä mäyräkoirapo-

pulaatiot Keski- ja Etelä-Euroopassa ovat riittävän suuria erillään jalostettavaksi.

Käytännöt Pohjoismaissa vaihtelevat. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa karvanlaatu- ja kokomuunnosten risteytyksiä saa tehdä vapaasti. Tanskassa kokomuunnosten risteytys on sallittua. Suomessa eri karvanlaatuja saa risteyttää ainoastaan SKL:n antamalla poikkeusluvalla.

Samaa karvanlaatua olevia kääpiö- ja kaniinimäyräkoiria saa risteyttää vapaasti, koska kaniinimäyräkoirakannat ovat liian pieniä erillään jalostettaviksi. Normaali- ja pienoismäyräkoirien risteyttämisessä keskenään noudatetaan FCI:n kantaa, joka risteytysohjeen mukaan on periaatteessa kielteinen. Poikkeuksia sallitaan vain erittäin painavista terveydellisistä syistä, ja silloinkin risteytysten edellytetään tapahtuvan suunnitelmallisesti rotujärjestön ohjauksessa.

5 – Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Suomen Mäyräkoiraliitto teki ensimmäisen jalostuksen tavoiteohjelmansa vuonna 1984. Tämä tavoiteohjelma vahvistettiin Suomen Kennelliitossa 1.12.1986. Viimeisin JTO on vuodelta 2003.

Aiemmille jalostuksen tavoiteohjelmille on ollut tyyppillistä konkreettisuuden puute. Tavoitteiksi on useimmiten asetettu pelkkä huomion kiinnittäminen.

5.1 Populaatio ja sen tila

Pitkäkarvaisen mäyräkoiran jalostuspohja on kaventunut. Tilanteeseen ovat johtaneet matadorijalostus, tuontien keskittyminen liian harvoihin linjoihin ja tiukat linjasiirot. Tavoitteena on ollut lopettaa matadorijalostus, käyttää erittäin suurta harkintaa linjasiirotuksen kohdalla, luopua sisäsiitoksesta kokonaan ja laajentaa jalostuspohjaa. Näihin tavoitteisiin ei ole päästy. Matadorijalostus jatkuu edelleen ja ylikäytettyjä uroksia on yhä.

Tiukasta sisäsiitoksesta on luovuttu, mutta linjasiirotusta tehdään edelleen joissakin kenneleissä. Sukusiirotosprosentit ovat yleisesti pienentyneet hyvälle tasolle, mutta tehollinen kannankoko on laskenut kriittisen alhaiseksi.

5.2 Luonne

Luonteiden kehityksestä on vaikea sanoa mitään, koska luonteita on testattu vähän ja satunnaisesti. Heikentyneellä koetuloskehityksellä ja pitkäkarvaisen mäyräkoiran taisteluhaluun, kovuuden ja toimintakyvyn heikentymisellä voidaan epäillä olevan yhteyttä.

5.3 Käyttöominaisuudet

Käyttöominaisuudet ovat heikentyneet. Etenkin toimivia luola- ja ajokoiria on vaikea löytää.

5.4 Terveys

Terveyden osalta jalostustyön keskeisin asia on ollut perinnöllisten silmäsairauksien vastustaminen ja PEVISA-ohjelmaan liittyminen silmäsairauksien osalta 1992. Selkäängelmia tai epilepsiaa ei tavoiteohjelmissa ole juuri mainittu.

PRA:n ja perinnöllisen kaihin vastustaminen on pitkäkarvaisilla mäyräkoirilla onnistunut jalostuksen tavoiteohjelman mukaisesti. Keratitit on tuottanut ongelmia. Sen vastustamistyötä on tehostettu tavoitteena selvittää sairautta aiheuttava geenivirhe.

5.5 Ulkomuoto

Tyyppi on yleisesti ottaen ollut erinomainen tai erittäin hyvä.

Pitkäkarvaisten mäyräkoirien yleisimmät rakennevirheet ovat eturinnan puute, lapojen pysty asento, lyhyet olkavarret, suorat ja lyhyet lantiot ja lyhyet liikkeet. Rintakehän ja rintalastan lyhyys on myös yleinen virhe.

Heikkoja leukoja ja hammaspuutoksia näkee harvaksen.

Turkit ovat monilla yksilöillä rotumääritelmästä poiketen liiankin tuuheita. Siitä huolimatta, että satunnaisesti ja vapaaehtoisissa punnituksissa on havaittu liian suuria yksilöitä, koon pienentämiseksi ei ole tehty mitään.

6 – Jalostuksen tavoitteet ja strategiat

6.1 Visio

Pitkäkarvainen mäyräkoira säilyy hyvähermoisena, iloisena ja ystävällisenä perheenjäsenenä sekä terveenä ja kestäväenä rotuna. Se pysyy sopivan kokoisena, kauniina koirana, jolla on oikealaatuinen ja helppohoitoinen turkki. Kasvatustoiminta elpyy. Katoamassa olevat monipuoliset metsästysominaisuudet jalostetaan siihen takaisin.

6.2 Rotujärjestön tavoitteet ja strategiat

6.2.1 Populaation kokonaistilanne ja rakenne

Kasvatustoiminta ja rekisteröinnit lisääntyvät. Jalostusmateriaalin käyttö tehostuu. Vuosittainen tehollinen kannankoko kohoaa yli 100:n vuosina 2009–2013. Rodun keskimääräinen sukusiitosaste vakiintuu alle 2,5 prosenttiin.

Jalostusneuvonnan perusohjeen vaatimukset täyttäviä koiria on vaikeaa löytää jalostukseen. Pitkäkarvaisen mäyräkoiran osalta ainakin ulkomuoto- ja koetulosaatimuksesta on tingittävä. Jalostuskoiran tärkeimmät ominaisuudet ovat rodunomainen luonne ja hyvä terveys.

Koetulosten puuttuessa jalostuskoiralla tulisi olla vähintään hyväksytty luonnetestitulokset. Yksilöt, joilla on metsästysominaisuuksia, ovat erityisen arvokkaita ja niitä tulee hakea aktiivisesti jalostukseen käytettäväksi.

Mikäli jalostusurosten ja -narttujen määrällisen suhteen vinoutuma edelleen jatkuu, on asia korjattavissa vain PEVISA-ohjelmaan viedyllä jälkeläisrajoituksella.

Kasvattajien valistusta lisätään. Kasvattajia kannustetaan tuomaan maahan harvinaisia sukuja edustavia ja / tai käyttökokeissa palkittuja jalostuskoiria. Sukusiitoksesta kehoitetaan luopumaan jalostusmenetelmänä. Samoja yhdistelmiä ei toisteta. Ulkomaille suuntautuvilla astutusmatkoilla suoritetaan kaksoisastutuksia mahdollisuuksien mukaan. Urosten ylikäytöstä luovutaan ja jalostusuroksia käytetään harkiten. Kahden tai kolmen pentueen jälkeen pidetään jalostuskäytössä tauko, jotta nähdään, millaista jälkeä uros jättää.

Koiranomistajia kannustetaan käyttämään koiriaan jalostukseen.

6.2.2 Luonne

Pitkäkarvaisen mäyräkoiran luonnetta parannetaan vähentämällä terävyyttä ja parantamalla kovuutta, taisteluhaluja sekä toimintakykyä. Jalostukseen valitaan toivotuja luonteenpiirteitä ilmentäviä koiria.

Luolakoirien taipumuskokeissa tai metsästyskokeissa tai mäyräkoirien ajokokeissa palkituilla koirilla katsotaan olevan jalostukseen sopivat luonneominaisuudet.

Arkoja tai vihaisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.

6.2.3 Käyttöominaisuudet

Etenkin luolaominaisuuksia parannetaan jalostusvalinnalla. Niiden paranemisen myötä kovuus, taisteluhalu ja toimintakyky paranevat. Myös ajo-ominaisuuksia parannetaan. Koekäynnit kääntyvät nousuun vuosina 2009–2014.

Luola- ja ajokokeissa testattuja pitkäkarvaisia mäyräkoiria on vähän. Koirien omistajiin ja kasvattajiin vedotaan, jotta he voisivat koiriaan kokeisiin. Kokeissa menestyneet yksilöt pyritään saamaan jalostukseen mukaan.

Jalostuskäyttöön tuodaan tai lainataan aikuisia koiria, joilla on sopivat käyttöominaisuudet.

6.2.4 Terveys

Hyvä terveys on edellytys suosiolle niin harrastus- kuin perhekoiranakin. Jalostukseen käytetään ainoastaan kliinisesti terveitä koiria. Välilevytyrän, epilepsian ja keratiitin esiintyvyyttä pyritään edelleen pienentämään. Epilepsiaan tai välilevytyrään sairastuneet yksilöt vedetään välittömästi pois jalostuksesta, ja niiden lähisukulaisiin ja jälkeläisiin suhtaudutaan jalostuskäytössä varauksin. Välilevytyrän, epilepsian ja keratiitoksen esiintyvyys laskee vuosina 2009–2013.

Allergisia mäyräkoiria ei käytetä jalostukseen. Muilta osin populaation terveys pysyy nykyisenlaisena.

6.2.5 Ulkomuoto

Pitkäkarvaiset mäyräkoirat ovat rakenteeltaan erinomaisia, joten rakenteen osalta jalostusvaatimuksista voidaan toistaiseksi tinkiä. Yli 10 kiloa painavien koirien jalostuskäyttö vaatii harkintaa. Koirien koon kasvu pysähtyy vuosien 2009–2013 aikana.

Koon kasvun hillitsemiseksi pitkäkarvaisista kääpiöistä siirretään ylisuuria yksilöitä normaalikokoisiksi entistä herkemmin. Siirrettyjä koiria käytetään pitkäkarvaisten normaalikokoisten mäyräkoirien jalostukseen suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti.

6.2.6 Yhteenveto rotujärjestön strategiasta

– **Hallitus muuttaa jalostusohjesääntöä siten, että eri jalostuspopulaatioiden yksilölliset tarpeet voidaan paremmin ottaa huomioon jalostusyksilöitä valittaessa.**

Pitkäkarvaisen mäyräkoiran jalostustavoitteisiin ei päästä tiukoilla jalostusvaatimuksilla vaan etsimällä aktiivisesti jalostukseen soveltuvia, kokeissa ja näyttelyissä käymättömiä terveitä koiria.

– **Etenkin metsästyskäytössä olevat pitkäkarvaiset mäyräkoirat ovat arvokkaita ja niitä pyritään saamaan mukaan jalostukseen.**

Koiranomistajia ja kasvattajia kannustetaan viemään koiriaan kokeisiin. Pentuvälitys muutetaan kannustavaksi, mm. selkävauksia taloudellisesti tukevaksi.

– Välilevytyrjän tehokas vastustaminen onnistuu selkävauksiin perustuvan jalostusvalinnan avulla.

Vastustamisen tehostamiseksi selkävaukustuloksia tarvitaan runsaasti lisää. Mäyräkoiraliitto tukee kuvauksia maksamalla kuvaustukea koiran omistajalle. Röntgenkuvat arvostellaan keskitetysti. Tukea vastaan liitto saa kuvaustulokset käyttöönsä.

Mikäli koirien selkävaukumäärät jäävät vähäisiksi, aloitamme prosessin selkävaukusten viemiseksi PEVI-SA-ohjelmaan.

Jalostustoimikunta ylläpitää kliinisesti oireilleista samoin kuin röntgenkuvatuista koirista tietokantaa. Tietokanta selkävaukutuista on kasvattajien käytössä liiton internetsivuilla.

Tietokanta kliinisesti oireilleista on ollut ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2010 tietokanta on tarkoitus saada kasvattajien käyttöön liiton internetsivuille.

– Suomen Mäyräkoiraliitto kartoittaa epilepsian esiintyvyyttä ja kliinistä kuvaa liiton internetsivujen yhteydessä olevaa kyselylomaketta käyttäen.

Jalostustoimikunta ylläpitää epilepsiaa sairastavista koirista tietokantaa. Tietokanta on ollut ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2009 tietokanta on tarkoitus saada kasvattajien käyttöön liiton internetsivuille.

Sairastuneista ja terveistä koirista kerätään verinäytteitä tutkija Hannes Lohen tutkimusryhmän käyttöön epilepsiaa aiheuttavien geenivirheiden löytämiseksi.

– PRA:ta, kaihia ja keratitista vastustetaan PEVI-SA:n puitteissa.

Muita silmäsairauksia vastustetaan jalostustoimikunnan suositusten pohjalta.

Lyhytkarvaisten ja pitkäkarvaisten pienoismäyräkoirien PRA-sairautta aiheuttava geenivirhe on löydetty ja sitä kantavien koirien seulonta DNA-testillä on aloitettu. Liitto tukee tutkimusta taloudellisesti. Tukea vastaan liitto saa tutkimustulokset käyttöönsä. Muilla muunnoksilla PRA:ta aiheuttavien geenivirheiden etsintä käynnistyne lähitulevaisuudessa.

Myös keratitista sairastavista koirista ja niiden sukulaisista kerätään verinäytteitä tutkija Hannes Lohen tutkimusryhmän käyttöön keratitista aiheuttavien geenivirheiden löytämiseksi.

Jalostustoimikunta ylläpitää tietokantaa todetuista silmäsairauksista. Tietokanta on ollut osin ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2010 jäsennely tietokanta on tarkoitus saada kasvattajien käyttöön liiton internetsivuille.

– Koon pienentämiseksi normaalikokoisia mäyräkoiria ryhdytään punnitsemaan erikois- ja ryhmänäyttelyissä JTO-kaudella 2009–2013. Siten kerättyjen painotietojen perusteella arvioidaan punnituskäytännön mahdollista virallistamista kaikkiin koiranäyttelyihin ja punnitustuloksen vaikutusta laatupalkintoon.

Ulkomuototuomarille esitetään toivomus olla palkitsematta ERI:llä yli 10 kg painavia normaalikuntoisia koiria.

6.3 SWOT-analyysi

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Populaatio Maailmanlaajuisesti levinnyt rotu.</p> <p>Luonne Parhaimmillaan reipas, avoin, ystävällinen ja perheuskollinen.</p> <p>Käyttöominaisuudet Sopii parhaimmillaan tiheään asuttujen alueiden rikko-naisiin metsästysmaastoihin.</p> <p>Terveys Kohtuullisen terve ja pitkäikäinen rotu.</p> <p>Ulkomuoto Tiivisrakenteinen ja lihaksikas, elegantti. Lyhyistä raajoistaan huolimatta liikkuvainen ja ketterä.</p> <p>Markkinapotentiaali Tyylikäs ulkomuoto on markkinavaltti.</p>	<p>Populaatio Pienentyvä, tehollinen kannankoko hälyttävän pieni.</p> <p>Luonne Sisuttomia, epävarmoja, jopa aggressiivisia yksilöitä löytyy.</p> <p>Käyttöominaisuudet Käyttöominaisuudet voimakkaasti heikentyneet. Ei mielletä metsästyskoiraksi.</p> <p>Terveys Epilepsiaa, silmä- ja selkäsairauksia esiintyy.</p> <p>Ulkomuoto Kondrodystrofiseen rakenteeseen liittyvä yleinen ja familiaarinen alttius selkä- ja sydänsairauksiin. Liian painavia ja korkeita yksilöitä esiintyy.</p> <p>Markkinapotentiaali Luonne- ja käyttöominaisuuksien heikennyttyä markkinat ovat siirtyneet kotikoiran ostajiin.</p>
Mahdollisuudet	Uhat
<p>Populaatio Erisukuista jalostusmateriaalia on mahdollista tuoda. Kotimaisen populaation käyttöä on mahdollista tehostaa.</p> <p>Luonne Käyttöominaisuuksia testaamalla on mahdollista löytää sopivan luonteen omaavia yksilöitä jalostukseen.</p> <p>Käyttöominaisuudet Käyttökokeissa palkittuja yksilöitä on mahdollista tuoda. Kotimaisen kannan yksilöiden testaamista voidaan lisätä ja valita jalostukseen toimivia yksilöitä.</p> <p>Terveys Jalostusvalinnalla mahdollista vaikuttaa terveyteen.</p> <p>Ulkomuoto Jalostusvalinnalla suuri mahdollisuus vaikuttaa rakenteeseen ja kokoon.</p> <p>Markkinapotentiaali Miellyttävän perhekoiran ja terveen, kestäväen monipuolisen harrastuskoiran maineen paraneminen vaikuttaa kysyntää elvyttävästi.</p>	<p>Populaatio Rotujärjestö ei muuta jalostusstrategiaa. Harvojen urosten ylikäyttö jatkuu sukupolvesta toiseen. Jalostusyksilöiden määrä laskee niin alhaiseksi, että jalostusvalintaa luonteen ja käyttöominaisuuksien suhteen ei voida enää suorittaa. Kotimainen kasvatustyö loppuu.</p> <p>Luonne Heikkohermoisuus sekä terävyys lisääntyvät. Rodun maine mukavana perhekoirana menetetään.</p> <p>Käyttöominaisuudet Menetetään lopullisesti.</p> <p>Terveys Erilaiset perinnölliset sairaudet lisääntyvät.</p> <p>Ulkomuoto Koirien koko kasvaa alkuperäiseen tehtävään soveltumattomaksi. Rintakehän muoto ja raajojen kulmaukset heikenevät rakenteeseen kohdistuvan jalostusvalinnan merkityksen vähenemisen myötä.</p> <p>Markkinapotentiaali Rodun suosion lasku jatkuu. Pitkäkarvainen kääpiömäyräkoira korvaa normaalikokoisen pitkäkarvaisen mäyräkoiran.</p>

6.4 Riskien hallinta

Varautuminen ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten välttää	Toteutuessaan merkitsee
Jalostuspohja kaventuu.	Rotujärjestö ei kykene muuttamaan jalostusstrategiaa. Jalostukseen on pakko käyttää liian harvoja koiria. Kasvattajat tuovat ja käyttävät liian harvoja sukuja edustavia koiria.	Jalostusstrategian muuttaminen. Populaation rakenteen seuraaminen. Urosten jälkeläismäärien seuraaminen.	Erisukuisten tuonti- ja lainakoirien järjevä käyttö. Kokomuunnosten risiteyttäminen sallitaan.	Yhä vaikeampaa löytää sopivia koiria jalostukseen. Rodun geneettinen monimuotoisuus vähenee. Kasvatustyö loppuu maasta.
Perinnölliset sairaudet lisääntyvät huomattavasti.	Jalostuspohjan kapeus. Sairausgeenien ryvästyminen.	Terveyskartoitusten tekeminen. Avoin tiedonkulku kasvattajien ja rotujärjestön välillä. Sairauksiin liittyvän tutkimustoiminnan seuraaminen ja osallistuminen siihen.	Sairaiden koirien karsiminen jalostuksesta. Yksinkertaisesti periytyvien sairauksien kantajien hallittu käyttö. Tuontiurosten tehokas seuranta. Jalostusurosten ylikäytön välttäminen. Sukusiitoksen välttäminen.	Sairaiden koirien määrä lisääntyy. Rodun suosio laskee.
Luonteet heikkenevät.	Rotujärjestöllä ei ole mittareita luonteiden kehityksen seuraamiseen. Kasvattajat eivät karsi ei-toivottuja luonteenpiirteitä omaavia yksilöitä jalostuksesta.	Luonteiden seuraaminen jalostustarkastusten, luonnetestien ja käyttökokeiden avulla. Luonnekartoitusten tekeminen.	Jalostukseen käytetään vain vahvaherroisia yksilöitä. Arkiluonteet kartoitetaan kyselytutkimuksella.	Pelokkaiden ja heikkohermoisten koirien määrä lisääntyy. Rodun suosio laskee.
Käyttöominaisuudet heikkenevät.	Koirien omistajat eivät ole kiinnostuneita testaamaan koiriensa käyttöominaisuuksia. Kasvattajat käyttävät jalostukseen koiria, joilla ei ole rodunomaisia käyttöominaisuuksia.	Käyttöominaisuuksien yleisen arvostuksen lisääminen valistusta lisäämällä. Kasvattajien kannustaminen koirien testaamiseen.	Riistaviettisten yksilöiden aktiivinen hakeminen jalostukseen. Testattujen jalostuskoirien tuonti / lainaaminen.	Käyttöominaisuudet kadotetaan.

6.5 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Säilytetään ennallaan	Muutetaan 2008	Kehitetään 2008–2010 aikana	2011	2012–2013
<ul style="list-style-type: none"> – Koe- ja näyttelykäyntien tilastointi ja seuranta – Jalostusurosten jälkeläismäärien seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> – Jalostusohjesääntö – Jalostustarkastukset (liittyen jalostusohjesääntöön) – Pentuvälitys (liittyen jalostusohjesääntöön) – Jalostusurosluokat – Sairauksiin ja vikoihin liittyvä tiedonkeruu, tilastointi, tietojen julkaisu ja seuranta – Lisätään informaatiota käyttökokeista – Lisätään informaatiota LTE- ja MH-testeistä 	<ul style="list-style-type: none"> – PEVISA vastaamaan paremmin nykyistä tilannetta – Geenitestityöryhmä jalostustoimikunnan yhteyteen – Silmäsairauksiin, epilepsiaan ja välilevytyrään liittyvien tietokantojen julkaiseminen kotisivuilla – Sähköiset kyselylomakkeet mäyräkoirien sairauksien seurantaan – Sähköinen pentuelomake mäyräkoirien lisääntymisominaisuuksien seurantaan – Liiton kotisivut jalostajia teknisesti paremmin palveleviksi – Tehdään kyselytutkimus terveydestä ja arki-olun ongelmista – Jalostuslaskurin kehitys – 2009: Aloitetaan prosessi kokoristeytysten sallimiseksi rajoituksitta 	<ul style="list-style-type: none"> – Analysoidaan 2003–2007-sukupolven kehitystä – Geenitestitilanteen ja tulosten tarkistaminen – Tehdään kyselytutkimus metsästyskäytöstä 	<ul style="list-style-type: none"> – JTO:n päivitys – Käynnistetään tarvittaessa prosessi selkäkuvausten viemiseksi PEVISA-ohjelmaan

7 – Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Tavoiteohjelman toteutumista seurataan ja päivitetään vuositasolla. Kattava yhteenveto ja päivitys tehdään viiden vuoden välein ennen seuraavaa PEVISA-kautta.

8 – Lähteet

Internet:

- Suomen Kennelliiton jalostustietokanta <<http://jalostus.kennelliitto.fi>> 15.4.2008
- Suomen Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.mayrakoiraliitto.fi> 15.4. 2008
- Ruotsin Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.taxklubben.org>. 15.4. 2008
- Norjan Mäyräkoiraliiton www-sivusto: <www.norskedachshundklubbersforbund.org/>. 15.8.2006
- Tanskan Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.dgk.dk> 15.4. 2008
- Luonnetestitulosten tietokanta. <www.dogsports-online.com/lte/>. 2.5.2008
- Suomen Palveluskoiraliiton luonnetestitulokset / toimisto ja internetsivusto <www.palveluskoiraliitto.fi> helmikuu 2008
- OFA, Othropic Foundation for Animals -järjestön www-sivusto <<http://www.offa.org/stats.html>>

Julkaisut:

- Apua minulla on mäyräkoira -kansio. Suomen Mäyräkoiraliitto, uusittu painos, 2006
- Ball MU, McGuire JA, Swaim SF, Hoerlain BF: Patterns of occurrence of disk disease among registered Dachshunds. JAVMA 1982
- Suomalainen koirakirja, toim. Matti Nurminen & Saki Paatsama, Otava, Helsinki 1972, sivut 176–200: Börje Ehnbergin artikkeli mäyräkoirista.
- Engelmann, Fritz: Der Dachshund, Neumann 1924
- Finska Taxklubbens publikation Nr.1/1952
- Gordon, Ann The Dachshund, 2000
- Hackmann, G. W. När seklet var ungt. 1952
- Haikka, Sari: Koiran kotilääkäri, Gummerus Kustannus OY 1995
- Kalling, Mårten Taxen i Sverige. 1949
- Lampero Markku: Uusi suomalainen mäyräkoirakirja, KR-Kirjat Oy 1993
- Mäyräkoiramme – våra taxar 2/1997, SML:n 50-vuotisjuhla-julkaisu
- Saksan mäyräkoiraliiton (DTK) 100.vuotisjuhla-julkaisu Ein Blick zurück 1888
- Schmidt-Duisberg, Kurt, Tax, 2007
- Suomen Mäyräkoiraliiton Erikoiskantakirjat I –VII
- Suomen Mäyräkoiraliiton vuosikirjat 1988–2006
- Svenska Taxklubben 100 år. Jubileumsskrift
- Söderberg, Brita: Taxlexikon. 1965
- Wikström, Birgitta; Koiran sairaudet, Tammi 1995

9 – Liitteet

- 9.1 Rotumääritelmä
- 9.2 Mäyräkoirien sairaudet
- 9.3 Mäyräkoirien rekisteröintiohje
- 9.4 Jalostustoimikunnan tehtävät ja työnjako
- 9.5 Jalostus-/jälkeläistarkastusten järjestäminen
- 9.6 Jalostusohjesääntö

Kuvat:

Pauliina Sjöholm